

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ
ÚSTAV FINANCÍ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT
INSTITUTE OF THE FINANCE

ANALÝZA VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK PODNIKATELE
MGR. LUMÍRA BEDNAŘÍKA

ANALYSIS OF DEBT COLLECTION ENTREPRENEUR MGR. LUMÍR
BEDNAŘÍK

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

PETRA MIZEROVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Mgr. HELENA MUSILOVÁ

BRNO 2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petra Mizerová

Daňové poradenství (6202R006)

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách, Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně a Směrnicí děkana pro realizaci bakalářských a magisterských studijních programů zadává bakalářskou práci s názvem:

Analýza vymáhání pohledávek podnikatele Mgr. Lumíra Bednaříka

v anglickém jazyce:

Analysis of Debt Collection Mgr. Lumír Bednařík

Pokyny pro vypracování:

Úvod
Cíle práce a postupy zpracování
Teoretická východiska práce
Analýza problému
Vlastní návrhy řešení
Závěr
Seznam použité literatury
Přílohy

Podle § 60 zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon) v platném znění, je tato práce "Školním dílem". Využití této práce se řídí právním režimem autorského zákona. Citace povoluje Fakulta podnikatelská Vysokého učení technického v Brně.

Seznam odborné literatury:

- BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I. Pohledávky - právně - daňové - účetně. 3. rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
- DRBOHLAV, J., POHL, T. Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
- PLÍVA, S. Obchodní závazkové vztahy. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. 339 s. ISBN 978-807-3574-444.
- VONDRÁKOVÁ, A., et al. Vymáhání pohledávek. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 896 s. ISBN 978-80-7357-686-8.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Helena Musilová

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2011/12.

Ing. Pavel Svirák, Dr.
Ředitel ústavu

doc. RNDr. Anna Putnová, Ph.D., MBA
Děkanka

V Brně, dne 28.3.2012

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na okruh problémů, které se týkají vymáhání pohledávek po datu splatnosti. Teoretická část je věnována zajištění, zániku a způsobům vymáhání pohledávek. V další části bakalářské práce analyzuji neuhrazené pohledávky u podnikatele Mgr. Lumíra Bednaříka. Práce obsahuje návrhy, jak by mohl věřitel zajišťovat své pohledávky a efektivně je vymáhat.

ABSTRACT

Bachelor thesis is focused on the range of problems relating to debt collection after the due date. Theoretical part is dedicated ensuring termination and methods of debt collection. In the next part of the bachelor thesis I analyze outstanding debt on the entrepreneur Mgr. Lumír Bednařík. Thesis contains suggestions for the kreditor how to ensure his debts and enforced them effectively.

KLÍČOVÁ SLOVA

Pohledávka, závazek, věřitel, dlužník, vymáhání pohledávek, výkon rozhodnutí, exekuce.

KEYWORDS

Debt, obligation, creditor, debtor, debt collection, enforcement, execution.

BIBLIOGRAGICKÁ CITACE

MIZEROVÁ, Petra. *Analýza vymáhání pohledávek podnikatele Mgr. Lumíra Bednařika*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2012. 79 s.
Vedoucí bakalářské práce Mgr. Helena Musilová.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušila autorská práva (ve smyslu Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 1. června 2012

.....
Petra Mizerová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Heleně Musilové, vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení a připomínky při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji podnikateli Mgr. Lumíru Bednaříkovi za poskytnuté informace pro vypracování bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE.....	13
1.1 Pohledávka.....	13
1.2 Členění pohledávek.....	13
1.2.1 Vznik pohledávky.....	14
1.2.2 Obsah pohledávky.....	14
1.2.3 Pluralita pohledávek.....	14
1.2.4 Prekluze a promlčení pohledávky.....	14
1.3 Příslušenství pohledávky.....	15
1.4 Zajištění pohledávek.....	15
1.4.1 Záloha.....	16
1.4.2 Smluvní pokuta.....	16
1.4.3 Ručení.....	16
1.4.4 Bankovní záruka.....	17
1.4.5 Směnka.....	17
1.5 Zánik pohledávky.....	17
1.5.1 Splnění dluhu.....	18
1.5.2 Dohoda stran.....	18
1.5.3 Odstoupení od smlouvy.....	18
1.5.4 Narovnání.....	19
1.5.5 Neuplatnění práva.....	19
1.5.6 Zápočet pohledávek.....	19
1.5.7 Smrt dlužníka nebo věřitele.....	19
1.6 Vymáhání pohledávek.....	20

1.6.1	Mimosoudní vymáhání pohledávek.....	20
1.6.2	Soudní vymáhání pohledávek.....	22
1.7	Účetní a daňová charakteristika pohledávek.....	27
1.7.1	Účtování o pohledávkách.....	27
1.7.2	Oceňování pohledávek.....	27
1.7.3	Odpis pohledávek	28
1.7.4	Opravné položky.....	29
2	ANALÝZA PROBLÉMU	31
2.1	Základní informace o podnikatelském subjektu	31
2.2	Analýza současného problému podnikatelského subjektu.....	32
2.3	Grafické srovnání pohledávek.....	34
2.3.1	Analýza pohledávek v roce 2008.....	35
2.3.2	Analýza pohledávek v roce 2009.....	37
2.3.3	Analýza pohledávek v roce 2010.....	39
2.3.4	Analýza pohledávek v roce 2011	41
2.3.5	Analýza pohledávek za období 2008 – 2011	43
3	VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ.....	44
3.1	Objednávky, kupní smlouvy	44
3.2	Informovanost o novém obchodním partnerovi.....	45
3.3	Zajišťovací instrumenty	47
3.3.1	Záloha	47
3.3.2	Bankovní záruka	48
3.3.3	Notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti	48
3.3.4	Rozhodčí doložka	49
3.3.5	Směnka.....	49
3.4	Vymáhání pohledávek.....	49

3.4.1	Mimosoudní vymáhání pohledávek.....	50
3.4.2	Soudní vymáhání pohledávek.....	50
3.5	Zhodnocení a reálnost návrhů.....	52
3.6	Účetní a daňové aspekty.....	53
ZÁVĚR.....		54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		56
SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ.....		60
SEZNAM OBRÁZKŮ.....		61
SEZNAM TABULEK.....		62
SEZNAM GRAFŮ.....		63
SEZNAM PŘÍLOH.....		64

ÚVOD

Podle mého názoru se každý podnikatelský subjekt setkal s tím, že mu pohledávky nebyly uhrazeny do data splatnosti. Jak získat své peněžní plnění z pohledávek je stále složitější. V současné době je vymáhání pohledávek velmi často předmětem různých diskuzí, proto jsem se rozhodla zpracovat bakalářskou práci na dané téma. Dalším důvodem je dostatek odborné literatury, kterou lze o problematice získat.

Jako subjekt jsem si vybrala podnikatele Mgr. Lumíra Bednaříka se sídlem ve Zlíně, který se již několikrát setkal s neplacením svých pohledávek.

Teoretická část je věnována vysvětlení pojmu pohledávka. Dále jsem se zaměřila na členění pohledávek, jejich vzniku, obsahu, pluralitě, příslušenství a zániku. Pohledávky jsou analyzovány z právního, účetního a daňového pohledu, dále jsou řešeny způsoby jejich zajištění. Dle mého názoru je potřeba se velmi pečlivě věnovat těmto prostředkům, protože věřiteli umožní předcházet vzniku neuhrazených pohledávek. Poslední kapitola zahrnuje způsoby vymáhání pohledávek.

Analytická část práce poskytuje základní informace o podnikateli Mgr. Lumíru Bednaříkovi. Je analyzován současný stav pohledávek, které nebyly uhrazeny do data splatnosti. Dále se věnuji dosavadním způsobům vymáhání pohledávek a zajišťovacím instrumentům, které podnikatel aplikoval, aby nedocházelo ke vzniku splatných pohledávek.

V poslední části bakalářské práce, tedy ve vlastních návrzích řešení, nabízím podnikateli taková opatření, která by mu mohla pomoci předcházet vzniku problematických pohledávek. Dále věřiteli předkládám takové způsoby vymáhání pohledávek, které budou pro něho nejefektivnější, a to po stránce finanční i časové.

Cíle práce a postupy zpracování

Za hlavní problém živnostníka Mgr. Lumíra Bednaříka považuji stále rostoucí počet nesplacených pohledávek. Důležitým faktorem, proč dochází k takovým situacím, je podle mého názoru nedostatečná pozornost věnovaná zajištění pohledávek a způsobu jejich vymáhání.

Cílem mé bakalářské práce je navrhnout podnikateli takové způsoby preventivního zajištění pohledávek, které by mu zajistily plnění ze smluv. Dále bych mu chtěla nabídnout způsoby vymáhání neuhrazených pohledávek, aby plnění od dlužníků získal co nejrychleji a nejefektivněji.

Při zpracování bakalářské práce jsem postupovala následovně: prostudovala jsem odbornou literaturu a napsala teoretickou část bakalářské práce. V analytické části jsem využila materiály, které mi poskytl podnikatel při rozhovoru, a teoretické poznatky jsem převedla do praxe. Z informací, které jsem shromáždila během zpracování bakalářské práce, jsem zúročila ve vlastních návrzích řešení. V závěru jsem zhodnotila navrhované varianty zajišťovacích prostředků a způsobů vymáhání pohledávek.

Metody zpracování bakalářské práce

Při zpracování bakalářské práce jsem použila myšlenkové procesy, mezi které patří analýzy, syntéza, analogie, dedukce a indukce.

Analýza

V analýze dochází u zkoumaného subjektu na rozpad na jednotlivé části. Tím nám umožní odhalit strukturu objektu. Dochází k rozdělení podstatného od nepodstatného. Za cíl se považuje poznání jednotlivých částí jako složka složitého celku. (POKORNÝ, 2004, s. 48)

Syntéza

Jedná se o doplněk analýzy, se kterou tvoří nerozbornou jednotu. Sjednocuje části, vlastnosti a vztahy, které vznikly rozpadem pomocí analýzy. (tamtéž)

Dedukce

Na základě zákonů logiky dochází k odvozování tvrzení z jednoho nebo několika jiných tvrzení. (tamtéž, s. 49)

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

V celé bakalářské práci budou rozebrány pohledávky, které vznikají z obchodně-závazkových vztahů mezi podnikateli, a jejich obsah má peněžité plnění. Obecná právní úprava je obsažena v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ze dne 1. 6. 2011 (dále jen „ObčZ“) a speciální ustanovení pro obchodně-právní vztahy vycházejí ze zákona č. 513/1191 Sb., obchodní zákoník ze dne 1. 3. 2011 (dále jen „ObchZ“). Jednotlivá ustanovení ObčZ se použijí i pro obchodně-právní vztahy v případech, kdy právní úprava nevyhází z ObchZ. Teoretická část charakterizuje pohledávky, jejich členění, vznik a obsah. Dále bude vymezeno příslušenství pohledávky, její zajištění a zánik. Kapitola ještě obsahuje vymáhání pohledávek, a to jak soudní, tak mimosoudní. Závěr teoretické části je věnován účetním a daňovým aspektům pohledávek a základnímu účtování pohledávek.

1.1 Pohledávka

Právní úprava obchodně-právních vztahů vychází z ObchZ. Mezi tyto vztahy patří i obchodně-závazkové vztahy, které vznikají zejména mezi podnikateli, a týkají se jejich podnikatelské činnosti. Jedná se potom o vztah relativní, který se uskutečňuje mezi konkrétními subjekty. (VAIGERT, 2006, s. 11 - 12)

Existují i absolutní vztahy, kde na jedné straně stojí stát nebo samosprávná územní jednotka a podnikatel. Posledním druhem obchodně-závazkových vztahů jsou smluvní vztahy, které jsou upraveny v §262 ObchZ. (PLÍVA, 2009, s. 19 - 20)

Pojem pohledávka vyjadřuje právo, které vzniká věřiteli za dlužníkem. Jedná se o vztah jednoho účastníka vůči druhému účastníku. Obsahem pohledávky je plnění, které je vymezeno ve smlouvě. (DRBOHLAV, POHL, 2011, s. 17)

1.2 Členění pohledávek

Různé odborné publikace uvádějí různá členění pohledávek. Ve své práci jsem vybrala členění, které uvádí Vaigert, protože se mi zdá nejvhodnější k tématu bakalářské práce.

Členění pohledávek z hlediska jejich vzniku – ze smluv, z porušení právních povinností a pohledávky z jiných právní skutečností. (VAIGERT, 2005, s. 8)

Členění pohledávek z hlediska jejich obsahu – finanční plnění, naturální plnění, plnění službami a činnostmi nebo zdržením se činností. (tamtéž)

1.2.1 Vznik pohledávky

Obecná právní úprava vzniku pohledávky vychází z ObčZ, který v §489 uvádí možné způsoby vzniku pohledávky. Mezi nejčastější patří vznik na základě smlouvy. Smlouva je právní úkon, který je učiněn dvěma či více osobami, kde věřitel má právo na plnění od dlužníka a dlužník má povinnost toto plnění poskytnout. (DRBOHLAV, POHL, 2011, s. 17)

1.2.2 Obsah pohledávky

Nejčastějším obsahem pohledávek je finanční plnění, kdy dlužník musí svůj dluh ve formě peněžité částky uhradit věřiteli. V praxi se často můžeme setkat i s pohledávkami, které mají podobu nepeněžního plnění. (VAIGERT, 2005, s. 8)

1.2.3 Pluralita pohledávek

V obchodně-závazkových vztazích se můžeme setkat s pluralitou pohledávek. Jedná se o příklady, ve kterých vystupuje jeden věřitel, který má právo na plnění od více dlužníků (pasivní pluralita). Právní úprava pasivní plurality vychází z §511 ObčZ. Může však i dojít k opačné situaci, že existuje jeden dlužník, který má povinnost splnit závazek více věřitelům (aktivní pluralita). Pro aktivní pluralitu se použijí ustanovení, která vycházejí z §513 a následující ObčZ. (VAIGERT, 2005, s. 29 - 31)

1.2.4 Prekluze a promlčení pohledávky

Čas hraje v právu velkou roli. Pohledávka a závazek musí být dospělé (splatné). To znamená, že dlužníkovi uplynul čas na to, aby věřiteli splnil svůj závazek. Na druhé straně věřitel musí svou pohledávku uplatnit v určité době. Z hlediska běhu času rozeznává zákon pojem prekluze a promlčení. (POHL, 2002, s. 25)

Prekluze představuje zánik práva. K zániku práva dochází, když uplyne určitý časový úsek, který je stanoven v zákoně. (DRBOHLAV, POHL, 2011, s. 33)

Pokud dojde k uspokojení pohledávky, i když právo zaniklo uplynutím času, byl úkon dlužníka protiprávní a dlužník má právo na vrácení plnění po věřiteli. Na druhé

straně se u věřitele jedná o bezdůvodné obohacení, protože zde nebyl právní důvod k plnění. (POHL, 2002, s. 25)

Právo se promlčí, jestliže dojde k uplynutí promlčecí doby. Právo nezaniká promlčením, ale je oslabeno. Pokud dlužník zaplatí pohledávku, která byla promlčená, nemá nárok se domáhat vrácení plnění. (MACEK, TOMSA, 1994, s. 51)

Právní úprava promlčení pro občansko-právní vztahy vychází z ObčZ, konkrétně v §100 - §114. Promlčecí doba dle tohoto zákona je stanovena tříletá a běží ode dne, kdy mohlo být právo vykonáno poprvé.

Promlčení, které se týká obchodně-právních vztahů, je upraveno v ObchZ v §387 - §408. Promlčecí lhůta je stanovena jako čtyřletá a může být prodloužena písemným prohlášením, ale celkově nesmí být delší než 10 let. V §387 odst. 2 ObchZ je uvedeno, která práva se nepromlčují. (DĚDIČ, ŠVARC a kol., 1994, s. 317 – 318)

1.3 Příslušenství pohledávky

Pojem příslušenství pohledávky není upraven v ObchZ, proto musí být použito ustanovení ObčZ, konkrétně v §121 odst. 3. Zákon uvádí, že za příslušenství pohledávky se považují smluvní úroky, úroky z prodlení, poplatky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním. Právní úprava úroků z prodlení a poplatku z prodlení vychází z nařízení vlády č. 142/1994 Sb. Mezi náklady spojené s jejím uplatněním se považují například náklady na soudní řízení nebo právní zastoupení. Příslušenství pohledávky je její nedílnou součástí. V případě úhrady pohledávky má věřitel právo na úhradu jejího příslušenství. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 13 – 22)

1.4 Zajištění pohledávek

Cílem zajištění pohledávek je zlepšit postavení věřitele, když nedojde k úhradě pohledávky do data její splatnosti. (PLÍVA, 2009, s. 74)

Podnikatelé by měli věnovat velkou pozornost zajišťovacím instrumentům. Právní úprava vychází z ObčZ a je doplněna o ustanovení, které uvádí ObchZ pro obchodně-právní vztahy.

V této kapitole se budu také věnovat institutům, které nejsou zařazeny přímo k zajišťovacím prostředkům. Může se jednat například o zálohy nebo směnky. (DĚDIČ, ŠVARC a kol., 1994, s. 287)

Existuje celá řada zajišťovacích instrumentů, ale ve své bakalářské práci se budu věnovat těmto: záloha, smluvní pokuta, ručení, bankovní záruka a směnka.

1.4.1 Záloha

Záloha není upravena žádným právním předpisem, záleží jen na domluvě věřitele a dlužníka. V současné době je velmi rozšířený způsob zajištění pohledávky. Výše zálohy může pokrýt celou výši dluhu nebo jen její část. (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 15)

1.4.2 Smluvní pokuta

Právní úprava smluvních pokut pro občansko-právní vztahy se řídí §544 a §545 ObčZ a pro oblast obchodně-závazkových vztahů platí §300 až §302 ObchZ.

Pro občansko-právní vztahy platí, že pokud účastník neporušil povinnost, není povinen hradit věřiteli smluvní pokutu. V obchodně-právních vztazích však dlužník musí zaplatit smluvní pokutu, protože v těchto vztazích se na míru zavinění nepřihlíží. (RYSKA, 2005, s. 48)

Ujednání o smluvní pokutě musí mít písemnou formu, a to i v případě, že dohoda, ke které se váže, písemná není. Důležitou náležitostí tohoto ujednání je přesně stanovená výše smluvní pokuty nebo aspoň prostředek, jak má být výše stanovena. Smluvní pokutou lze postihnout jakékoliv porušení závazku. Např. se může jednat o pozdní dodávku zboží, o vady díla nebo pozdní zaplacení. (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 27)

Mezi nejčastější podoby smluvní pokuty patří peněžité plnění. Zejména v obchodních vztazích je však připuštěno, že se může jednat i o podobu nepeněžitou. (DRBOHLAV, POHL, 2011, s. 201)

1.4.3 Ručení

Zajišťovací instrument ručení je upraven ObčZ (občansko-právní vztahy) v §546 až §550 a ObchZ (obchodní vztahy) v §303 až §312.

Vzniká na základě jednostranného písemného aktu, ve kterém se ručitel (osoba odlišná od dlužníka) zavazuje věřiteli uspokojit jeho pohledávku, pokud dlužník nesplní

svůj závazek. V tomto písemném prohlášení se nevyžaduje souhlas dlužníka. Za jednu pohledávku může ručit více osob najednou, a to jen z části nebo za celý dluh. (POHL, 2002, s. 45 – 46)

Pokud dlužník nesplní svůj závazek, může věřitel v tomto okamžiku žádat plnění od ručitele. K zániku ručení dochází, když zanikne závazek, ke kterému se ručení vztahovalo. (VAIGERT, 2006, s. 132)

1.4.4 Bankovní záruka

Právní úprava bankovní záruky je ukotvena v §313 až §322 ObchZ.

Vzniká na základě písemného prohlášení (záruční listina) banky, která je ručitelem. Banka se zavazuje uhradit závazek za dlužníka, a tím uspokojit věřitele. (POHL, 2002, s 49)

Výhoda tohoto zajištění spočívá v tom, že banka poskytuje vyšší míru jistoty, než je tomu u jiných zajišťovacích prostředků. (NESNÍDAL, 2002, s. 112)

Mezi nevýhody bankovní záruky mohou patřit například omezující podmínky stanovené v záruční listině nebo časová omezenost, kdy platí ujednání mezi bankou a dlužníkem. (PLÍVA, 2009, s. 92 - 93)

1.4.5 Směnka

Právní úprava směnky je zakotvena v zákoně č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový ze dne 1. 8. 2011 (dále jen „ZSŠ“).

Směnka patří mezi oblíbený zajišťovací instrument. Výstavce směnky se zavazuje, že uhradí svému věřiteli závazek v určitém čase a na určitém místě (směnka vlastní). Dlužník může svou povinnost převést i na třetí osobu, ta však k tomu musí dát souhlas (směnka cizí). (NESNÍDAL, 2002, s. 133)

Neobsahuje-li směnka náležitosti podle §1 ZSŠ, je takováto směnka považována za neplatnou. Směnka zaniká její úhradou. (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 28 - 30)

1.5 Zánik pohledávky

Zánik pohledávky představuje přirozené završení její existence. Účastníci obchodně-právních vztahů uzavírají tyto vztahy, aby byla naplněna vzájemná práva

a povinnosti. Existuje víc způsobů zániku pohledávek, než je splnění. Právní úprava vychází z ObčZ a ObchZ zde má pouze doplňující funkci. (VAIGERT, 2005, s. 211)

Existuje několik způsobů zániku pohledávky. Ve své práci jsem se omezila pouze na tyto: splnění dluhu, dohoda stran, odstoupení od smlouvy, narovnání, neuplatnění práva, započtení a smrt dlužníka nebo věřitele.

1.5.1 Splnění dluhu

Ke splnění dluhu dochází v případech, kdy povinná osoba (dlužník), splní svůj závazek, který má k oprávněné osobě (věřitel). Dlužník musí svůj dluh splnit řádně a včas. (DĚDIČ, ŠVARC a kol., 1994, s. 293)

Splnění dluhu je považováno za nejvýznamnější způsob zániku pohledávky, protože dochází k uspokojení věřitele – obdrží to, na co měl právo. (VAIGERT, 2005, s. 212)

1.5.2 Dohoda stran

Strany obchodně-závazkového vztahu se mohou domluvit, že původní závazek nahradí novým, pak je dlužník povinen uhradit nový závazek. Dohoda mezi věřitelem a dlužníkem je ujednána v písemné formě pouze tehdy, když původní závazek byl zřízen také písemně. (VONDRÁVOVÁ, 2011, s. 105)

Při dohodě stran může dojít ke třem formám zániku závazku dlužníka, které jsou dohoda o zániku dosavadního závazku a jeho nahrazení závazkem novým, dohoda o zániku dosavadního závazku bez vzniku závazku nového nebo dohoda o prominutí dluhu. (VAIGERT, 2005, s. 216)

1.5.3 Odstoupení od smlouvy

Pokud jedna strana odstoupí od smlouvy, jedná se o jednostranný právní úkon a smlouva se ruší. V tomto okamžiku závazek zaniká. Důvody pro odstoupení od smlouvy jsou uvedeny v zákoně nebo ve smlouvě. (DĚDIČ, ŠVARC a kol., 1994, s. 299)

Jestliže dojde k odstoupení od smlouvy v občansko-právních vztazích, ruší se závazek v okamžiku, kdy jedna se stran projevila vůli odstoupení od smlouvy. V obchodně-právních vztazích se závazek odstoupením ruší od „počátku“ („ex tunc“). (VODRÁKOVÁ, 2011, s. 112)

Rozdíl mezi odstoupením od smlouvy a výpovědí spočívá v tom, že u odstoupení dochází k porušení povinnosti, kdežto u výpovědi nikoliv. (RYSKA, 2005, s. 50)

1.5.4 Narovnání

Dosavadní závazek, který má znaky spornosti nebo pochybnosti, je zrušen a nahrazen novým. Nový závazek je sjednán v takovém rozsahu, který je uveden v narovnání. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 114)

Dohoda o narovnání vzniká na základě vzájemné dohody mezi stranami. Tato dohoda musí mít písemnou formu jen v případech, které uvádí zákon. (PLÍVA, 2009, s. 126)

1.5.5 Neuplatnění práva

Problematika následného neuplatnění práva je obsažena v kapitole 1. 1. 5 Prekluze a promlčení pohledávky.

1.5.6 Zápočet pohledávek

Obecná právní úprava vychází z ObčZ (§580, §581) a obchodně-závazkové vztahy jsou upraveny v ObchZ (§358 - §364).

Zápočet vzniká, když věřitel a dlužník mají vůči sobě vzájemné pohledávky. Podmínkou je, aby se jednalo o pohledávky stejného druhu a důvod vzniku a povaha může být odlišná. (KUNEŠOVÁ – SKÁLOVÁ, 1999, s. 44)

Zápočet pohledávek není možný u pohledávek, které jsou promlčené, které se nedají vymáhat u soudu a pohledávek z vkladů. Strany obchodně-právního vztahu se mohou dohodnout, které pohledávky se nebudou započítávat. Nemožnost započtení pohledávek může vycházet i přímo ze zákona. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 116)

1.5.7 Smrt dlužníka nebo věřitele

Právní úprava zániku závazku při smrti dlužníka nebo věřitele vychází z ObčZ, konkrétně §579. V obchodně-závazkových vztazích přichází v úvahu tento typ zániku zcela ojediněle. (PLÍVA, 2009, s. 127)

Při smrti dlužníka nebo věřitele nedochází k zániku povinnosti nebo práva, ale právo (povinnost) přechází na právního nástupce. Pokud je ovšem právo nebo povinnost

vázána na konkrétní osobu (dlužníka nebo věřitele), dochází při jeho smrti k zániku práva nebo povinnosti. (VAIGERT, 2005, s. 234)

Pokud dojde k zániku právnické osoby (výmazem z obchodního rejstříku), zanikají všechny její povinnosti a práva. (DĚDIČ, ŠVARC a kol., 1994, s. 301)

1.6 Vymáhání pohledávek

Věřitel využívá institutu vymáhání pohledávek, aby získal plnění, které mu nebylo od dlužníka uhrazeno dobrovolně. Formu vymáhání si věřitel volí sám, může se jednat o mimosoudní nebo soudní vymáhání pohledávek. Volba nejefektivnějšího prostředku vymáhání závisí na druhu pohledávky a na situaci dlužníka.

1.6.1 Mimosoudní vymáhání pohledávek

Pokud věřitel zjistí, že jeho pohledávky nebyly uhrazeny včas, měl by dlužníka vyzvat, aby svůj dluh zaplatil. Věřitel může vymáhat své pohledávky vlastními prostředky, mezi které patří osobní nebo telefonický kontakt a písemné upomínky. Tyto vymáhací praktiky nejsou příliš finančně náročné, ale věřitel za ně platí svým časem.

Věřitel může také získat plnění od dlužníka prostřednictvím splátkového kalendáře, ve kterém bude stanoveno v jaké výši, a v jakých termínech bude dlužník splácet jednotlivá plnění. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 144)

Smlouva o splátkovém kalendáři může také obsahovat doložku, která se týká tzv. „ztráty výhody splátek“, která je upravena v §565 ObčZ a znamená, že pokud dlužník neuhradil splátku ve stanoveném termínu, může věřitel požadovat splacení celého dluhu jednorázově. Na tato splacení dluhu má věřitel právo, jen pokud ho uplatní do doby, než bude splatná další splátka. Věřitel také může při vymáhání svých pohledávek využít služeb inkasních kanceláří, faktoringových společností, nebo s dlužníkem sepsat dohodu o uznání dluhu anebo pohledávku postoupit. (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 43 - 49)

Inkasní kanceláře

Jestliže věřitel nemá možnost vymáhat své pohledávky osobně (důvodem může být nedostatek času), může využít služeb, které poskytují podnikatelské subjekty zabývající se správou a inkasem pohledávek. Věřitel může nechat vymáhat své

pohledávky kdykoliv, pokud je dlužník v prodlení. Seriozní podnikatelé by měli chtít zaplatit své služby až po inkasu pohledávky. Provize závisí na výši pohledávky a na náročnosti získání plnění. Například při pohledávce ve výši 300 000 Kč činí provize kolem 14% z vymožené částky. Provize se skládá z odměny pro inkasní kancelář a z nákladů, které ji vznikly při vymáhání pohledávek. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 151 - 152)

Uznání závazku

Uznání závazku je upraveno v ObchZ, konkrétně v §323.

Nejsnadnější způsob, jak může věřitel právně zajistit svou pohledávku, je uznání závazku, které je důležité tehdy, když věřitel zvažuje, že v budoucnu bude svou pohledávku soudně vymáhat a má obavu, zda bude schopen prokázat, že skutečně vznikla. Uznání závazku vzniká na základě jednostranného písemného úkonu, ve kterém dlužník prohlásí, že potvrzuje věřiteli existenci závazku a začíná běžet nová čtyřletá promlčecí lhůta. (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 43, 44) Podle § 407 ObchZ se za uznání závazku považuje i placení úroků, a to i v tom případě, že uznání nebylo uzavřeno písemně. (NESNÍDAL, 2002, s. 94)

Postoupení pohledávek

Právní opora postoupení pohledávek je v §524 - §530 ObčZ. Postoupení pohledávky vzniká na základě smlouvy mezi věřitelem (postupitel) a osobou, na kterou je pohledávka postoupena (postupník). Smlouva musí mít písemnou formu. K uzavření smlouvy není nutný souhlas dlužníka, ale postupitel má povinnost tuto skutečnost, která vyplývá z § 526 odst. 2 ObčZ, mu oznámit. Předmětem postoupení je peněžitá nebo nepeněžitá pohledávka, splatná i nesplatná, pohledávka zajištěná zástavním právem, ručením nebo jiným způsobem. Příslušenství pohledávky přechází s jejím postoupením. (PLÍVA, 2009, s. 104 - 105)

Aby mohla být pohledávka postoupena, musí splňovat určité podmínky, mezi které patří například: pohledávka musí právně existovat nebo pohledávka skutečně náležela původnímu věřiteli. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 160)

Faktoring

Na základě písemné smlouvy může věřitel svou pohledávku postoupit před dobou její splatnosti faktoringové společnosti. Toto postoupení se týká krátkodobých

pohledávek, pro něž je charakteristická doba splatnosti do 90 dnů. Společnosti jsou postoupeny pohledávky (včetně příslušenství), které nejsou zpravidla zabezpečeny žádným zajišťovacím instrumentem. (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 35)

Při postupu pohledávky získá věřitel od faktoringové společnosti zálohu, která se pohybuje okolo 60 % až 90 % nominální hodnoty pohledávky. Výše zálohy záleží na dobytosti pohledávky. Společnost po úhradě od dlužníka z obdržené částky odečte odměnu a zbývající část plnění vyplatí původnímu věřiteli. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 176)

1.6.2 Soudní vymáhání pohledávek

Vymáhání pohledávek soudní cestou má dvě stádia: nalézací a vykonávací. Nalézací řízení probíhá buď dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ze dne 1. 4. 2011 (dále jen „OSŘ“) nebo dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ze dne 1. 4. 2011 (dále jen „RŘ“). Jestliže dlužník nesplní, co mu bylo pravomocně uloženo v nalézacím řízení, může se věřitel rozhodnout pro výkon rozhodnutí dle OSŘ nebo pro nařízení exekuce podle zákona č. 120/2201 Sb., exekuční řád ze dne 1. 4. 2011 (dále jen „EŘ“). Jak výkon rozhodnutí, tak exekuce se provádí ve vykonávacím řízení. Věřitel může i v této fázi využít způsobů mimosoudního vymáhání, které je blíže popsáno v kapitole 1.6.1 Mimosoudní vymáhání pohledávek.

V této kapitole je popsáno soudní řízení, rozhodčí řízení a výkon rozhodnutí podle OSŘ a exekucí dle EŘ. Při soudním vymáhání pohledávek se nevěnuji postupu vymáhání pohledávek v konkurzním a insolvenčním řízení, protože podnikatelský subjekt, který jsem si vybrala pro zpracování bakalářské práce, nemá žádné pohledávky za podnikateli, kteří by byli v konkurzním nebo insolvenčním řízení.

Soudní řízení nalézací

Účastníky soudního řízení jsou žalobce (věřitel) a žalovaný (dlužník). Soudní řízení se zahajuje na základě podání žaloby, která musí mít náležitosti podle §42 odst. 4 a §79 odst. 1. OSŘ. Kromě těchto náležitostí musí také obsahovat tzv. žalobní petit, který uvádí, čeho se žalobce domáhá. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 212 - 213)

Aby mohla být žaloba u soudu projednána, musí být podána věcně a místně příslušnému soudu. Jestliže žaloba bude doručena soudu, který není místně příslušný, způsobí to zdržení řízení, jelikož místně nepříslušný soud tuto žalobu odešle soudu místně příslušnému. Řízení je zahájeno dnem, kdy je žaloba doručena soudu. (MACEK, TOMSA, 1994, s. 54)

Aby se předcházelo zdlouhavému a nákladnému soudnímu řízení, je možné navrhnout u věcně příslušného soudu, aby provedl pokus o smír, a pokud se strany dohodnou, aby i tento soud rozhodl o jeho schválení. (POHL, 2002, s. 92) Jestliže dojde ke schválení smíru, má účinky pravomocného rozsudku a nelze proti němu podat odvolání. Účastníci sporu nemají právo na náhradu nákladů, které jim vzniknou. Pokud strany neuzavřou soudní smír, smírčí řízení je ukončeno a je zahájeno řízení o věci samé. (BUREŠ, DRÁPAL a kol., 2009, s. 410 - 412, 987, 1602) Soud může dále v řízení rozhodnout rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem. Rozsudkem rozhoduje soud ve věci samé, přičemž je důležité rozlišovat rozsudek pro uznání, kdy žalovaný uzná uplatňovaný nárok, a rozsudek pro zmeškání, kdy se žalovaný nedostaví k jednání, i když byl předvolán a zároveň poučen o následku nedostavení. Soud rozhoduje usnesením v případech, které se týkají podmínek řízení. Může se jednat například o přerušeni, zastavení nebo změně návrhu. (DĚDIČ, ŠVARC a kol., 1994, s. 622 – 623) Rozhodnutí ve formě platebního rozkazu je popsáno níže.

Platební rozkaz a směnečný (šekový) platební rozkaz

OSŘ umožňuje, aby v některých případech bylo dosaženo vykonatelného rozhodnutí v tzv. zkráceném řízení. Toto rozhodnutí se týká platebního rozkazu (§172 - §174 OSŘ) a směnečného (šekového) platebního rozkazu (§175 OSŘ). (VAIGERT, 2006, s. 40 - 41)

Platební rozkaz může soud vydat pouze na základě žaloby, jejímž předmětem je peněžité plnění. Pokud není znám pobyt žalovaného, nebo by mu měl být doručen platební rozkaz do ciziny, nelze tento platební rozkaz vydat. Platební rozkaz obsahuje povinnost žalovaného do 15 dnů od doručení zaplatit žalobci dlužnou částku včetně nákladů řízení. (POHL, 2002, s. 122 - 123)

Ke zrušení platebního rozkazu a nařízení soudního jednání dochází tehdy, pokud žalovaný podá do 15 dní od doručení platebního rozkazu odpor. Jestliže je odpor podán

po uplynutí této doby nebo byl podán osobou, která k tomu není oprávněna, stává se platební rozkaz pravomocným a je vykonatelný. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 223)

Podmínkou pro vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu je, že k návrhu musí žalobce přiložit směnku (šek). Rozhodnutí obsahuje povinnost žalovaného uhradit dluh žalobci ve lhůtě 3 dnů od doručení tohoto rozhodnutí. Obranou žalovaného proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu je námitka, která ho však neruší, ale odkládá právní moc a vykonatelnost. Námitka musí mít odůvodnění a musí být podána u soudu, který směnečný (šekový) platební rozkaz vydal. (BUREŠ, DRÁPAL a kol., 2009, s. 1169)

Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení je upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů ze dne 1. 4. 2011 (dále jen „RŘ“). Majetkové spory mezi účastníky obchodně-právních vztahů mohou být projednávány a rozhodovány soukromými fyzickými osobami nebo rozhodčím soudem, které si účastníci sporu zvolí sami. Výsledkem tohoto řízení je rozhodčí nález, který má stejné účinky jako pravomocný soudní rozsudek. (NESNÍDAL, 2002, s. 141)

Rozhodčí řízení je vedeno na základě rozhodčí doložky nebo rozhodčí smlouvy, která musí být uzavřena písemně. Rozhodčí doložka bývá většinou uváděna přímo ve smlouvě a týká se porušení povinností, jejichž náprava bude sjednána v rozhodčím řízení. (VAIGERT, 2006, s. 42 - 43) V paragrafu 4 RŘ je uvedeno, kdo může být rozhodcem. Následující §5 a §6 uvádí, jaké mají rozhodci povinnosti. (SCHELLEOVÁ, 2002, s. 17 - 18)

Výhody rozhodčího řízení spočívají v rychlosti řízení a náklady na toto řízení jsou menší ve srovnání s řízením podle OSŘ. Nevýhodou může být špatná volba rozhodce a uplatňování zásady jednoinstančnosti. Princip jednoinstančnosti spočívá v tom, že proti rozhodnutí nelze uplatnit žádné opravné prostředky. Účastníci sporu se však mohou domluvit, že rozhodčí nález nechají přezkoumat, přičemž právní úprava vychází z § 27 RŘ. (VAIGERT, 2006, s. 44, 45)

Pokud žalovaný (dlužník) nesplní svou povinnost, která mu byla uložena v nalézacím řízení, může žalobce (věřitel) přistoupit k výkonu rozhodnutí, které se

uskutečňuje v řízení vykonávacím. Věřitel si zde sám volí, zda bude proveden výkon rozhodnutí podle OSŘ nebo exekuce podle EŘ.

V této kapitole budou uvedeny způsoby vymožení pohledávek, které mají peněžité plnění.

Výkon rozhodnutí dle občanského soudního řádu

K výkonu rozhodnutí dochází v tom případě, kdy žalovaný nesplnil povinnost, i když mu byla uložena pravomocným soudním rozhodnutím nebo jinou listinou, se kterou je spojena povinnost úhrady dluhu žalobci. Účastníci řízení výkonu rozhodnutí se nazývají oprávněný a povinný. (POHL, 2002, s. 140 - 141)

Aby bylo řízení o výkonu rozhodnutí zahájeno, musí oprávněný podat návrh na nařízení výkonu rozhodnutí. Tento návrh musí obsahovat náležitosti podle OSŘ a musí v něm být vymezen způsob, jak má být výkon rozhodnutí uskutečněn. Návrh musí být podán u soudu, který je věcně (okresní nebo obvodní soud) a místně příslušný (obecný soud povinného). (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 424)

V paragrafu 258 odstavci 1 OSŘ je taxativně uvedeno, jak lze provést výkon rozhodnutí u peněžité částky. Způsoby provedení jsou následující: srážky ze mzdy, příkázání pohledávky, příkaz k výplatě z účtu u peněžního ústavu, prodej movitých věcí a nemovitostí, prodej podniku a zřízení soudního zástavního práva k nemovitostem. Ustanovení §274 OSŘ uvádí, co je titulem pro výkon rozhodnutí. V §270 OSŘ jsou vymezeny náklady, které se týkají výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

Exekuce podle exekučního řádu

Jestliže dlužník nesplnil, co mu bylo soudem uloženo, může věřitel využít nařízení exekuce, která se řídí zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti ze dne 1. 4. 2011 (dále je „EŘ“).

Exekutor je fyzická osoba, podnikatel, který musí splňovat předpoklady uvedené v EŘ, konkrétně v §9. Při výkonu exekutorské činnosti má postavení veřejného činitele. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 442)

Oprávněný podá návrh, který musí obsahovat náležitosti podle § 38 EŘ, na nařízení exekuce u místně a věcně příslušného soudu. Exekuci provede ten exekutor, který je oprávněným uveden v návrhu na provedení exekuce a zároveň ho soud pověří

provedením exekuce, což vyplývá z §28 EŘ. Soud je povinen do 15 dnů od obdržení návrhu nařídít exekuci.

Soud nařídí exekuci, přičemž nestanoví, jakým způsobem má být provedena. Usnesení o nařízení exekuce se doručí všem zúčastněným osobám. Jakmile je usnesení doručeno povinnému, má zákaz nakládat se svým majetkem. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 459)

V ustanovení §40 EŘ jsou uvedeny exekuční tituly. Exekuci dle exekučního řádu lze provést jen způsoby, které připouští EŘ, konkrétně v §58 odst. 1. Exekuční řád nevylučuje, že může dojít k uspokojení povinného i více způsoby (§58 odst. 2). O způsobu, jak bude exekuce provedena, rozhoduje exekutor (§58 odst. 3). Pokud se jedná o zaplacení peněžité částky, způsoby provedení exekuce podle exekučního řádu (§59 odst. 1) jsou následující: srážkami ze mzdy a jiných příjmů, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí a nemovitostí, prodejem podniku a zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech. V §87 a §89 exekučního řádu jsou vymezeny náklady exekuce a náklady oprávněného.

Rozdíly mezi výkonem rozhodnutí dle OSŘ a provedením exekuce dle EŘ

Ve vykonávacím řízení podle občanského soudního řádu a exekučním řádu existují určité rozdíly. Zásadní rozdíly uvádím níže.

U výkonu rozhodnutí dle OSŘ se platí soudní poplatky, tedy návrh je zpoplatněn. Výše poplatku činí 4 % z peněžitého plnění. Žalobce ve svém návrhu, který odesílá věcně a místně příslušnému soudu, uvede jen jeden způsob, jak má být proveden výkon rozhodnutí. (VONDRÁKOVÁ, 2011, s. 440)

Návrh u exekuce, který podává oprávněný, není zpoplatněn. Další rozdíl spočívá v tom, že exekutor sám, dle svého uvážení, volí způsoby provedení exekuce, přičemž může kombinovat i více způsobů. Exekutorovi záleží na výsledku exekuce, protože z tohoto výsledku získává odměnu, kterou i s náklady řízení hradí povinný. Pokud ovšem exekutor nic nevymůže, náklady exekuce hradí oprávněný. Výhoda provedení exekuce dle EŘ také spočívá v rychlosti a efektivnosti řízení. (tamtéž, s. 440 - 441, 479)

1.7 Účetní a daňová charakteristika pohledávek

Pohledávky z účetní oblasti jsou upraveny v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví ze dne 10. 1. 2011 (dále jen „ZoÚ“). Daňové aspekty pohledávek jsou zakotveny v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ze dne 1. 1. 2011 (dále jen „ZDP“) a v zákoně č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zajištění základu daně ze dne 1. 1. 2011 (dále jen „ZoR“). V této kapitole budou pohledávky charakterizovány z účetního a daňového dopadu.

V účtovém rozvrhu pro podnikatele jsou pohledávky evidovány ve třídě 3 – Zúčtovací vztahy. Účtová třída je dále rozdělena do devíti skupin, přičemž ve své bakalářské práci budu analyzovat pohledávky ze skupiny 31 – Pohledávky, ve které se nachází účet 311 – Pohledávky z obchodních vztahů.

1.7.1 Účtování o pohledávkách

V této kapitole se budu zabývat základním účtováním pohledávek. Výnosový účet jsem volila podle předmětu podnikání účetní jednotky, kterou jsem si vybrala pro zpracování analytické části bakalářské práce.

Pohledávky jsou aktivní účet a mají počáteční stav na straně MD. Účetní jednotka účtuje o přírůstku na straně MD a o úbytku na straně Dal. (ŠTOHL, 2008, s. 47)

Při vzniku pohledávky, účtuje podnikatel následovně: na MD účet 311 (odběratelé) a na Dal 604 (tržby z prodeje zboží). Příslušenství pohledávky zvyšuje její hodnotu, takže bude na straně MD účet 311 a na straně Dal např. 644 (smluvní pokuty a úroky z prodlení). Účet na straně Dal se liší podle toho, o jaký typ příslušenství pohledávky jde. (STROUHAL a kol., 2011, s. 276, 345)

Při likvidaci pohledávky dochází k jejímu zániku. Účet strany MD je volen podle toho, z jakého titulu pohledávky zanikají. Na straně Dal účtuje účetní jednotka na účet 311 a na straně MD např. na účet 221 (bankovní účty), jestliže pohledávka zanikne splněním. (ŠTOHL, 2009, s. 94)

1.7.2 Oceňování pohledávek

Právní úprava vychází ze ZoÚ a vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Okamžikem ocenění pohledávky je její vznik. Může se jednat například o poskytnutí služby. V takových případech se pohledávky oceňují jmenovitou hodnotou. (PILÁTOVÁ, RICHTER, 2009, s. 36)

Požizovací cenou se oceňují pohledávky, které vznikly vkladem, převzetím nebo nabytím za úplatu. Pořizovací cena se skládá z ceny pořízení a z vedlejších pořizovacích nákladů (doprava, provize). (DRBOHLAV, POHL, 2011, s. 23)

Existuje ocenění pohledávek i reálnou hodnotou. Jedná se o pohledávky, které byly účetní jednotkou zakoupeny za účelem dalšího prodeje. V současné době je velmi obtížné stanovit reálnou hodnotu pohledávek. Důvodem tohoto těžkého stanovení hodnoty je existence burzy pohledávek. Ocenění reálnou hodnotou se uskutečňuje na základě znaleckého posudku. (VAIGERT, 2005, s. 247)

1.7.3 Odpis pohledávek

Odpis pohledávek se řídí ZoÚ, vyhláškou č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví a Českými účetními standardy pro podnikatele. Z daňového pohledu je závazný ZDP a ZoÚ.

Odpis pohledávky představuje trvalé snížení její hodnoty. Účetní jednotka zachycuje odpis na účtu 546 – Odpis pohledávky, kde se účtuje jak o daňově účinných, tak i o daňově neúčinných odpisech, proto je třeba si účet analyticky rozlišit. (KRÁČALÍKOVÁ, 2004, s. 37)

1.7.3.1 Účetní odpis pohledávek

U účetního odpisu pohledávek se jedná o pohledávky, které nemají žádnou vazbu na zákon o daních z příjmů. V takovýchto případech nejde o výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Účetní jednotka o nich účtuje na účtu 546, který je analyticky rozdělen. Může také využít účtovou skupinu 54 – Jiné provozní náklady. (DRBOHLAV, POHL, 2011, s. 129)

Tento odpis se uplatňuje v situacích, kdy náklady na vymáhání pohledávek by přesáhly výtěžek z pohledávky. Další možnost, kdy se uplatňuje odpis je oznámení policie, že není známo místo pobytu dlužníka. (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 78)

1.7.3.2 Daňový odpis pohledávek

Při daňovém odpisu pohledávek musí účetní jednotky postupovat podle ZDP. Zákon uvádí, že si lze uplatnit jako výdaj (náklad) nejvýše neuhrazenou část pohledávky. Jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů nelze uplatnit odpis pohledávek, které vznikly za společníky, akcionáře nebo členy družstva za upsaný vlastní kapitál, dále mezi ekonomicky, personálně nebo jinak spojenými osobami. (VAIGERT, 2005, s. 257)

Jednorázový odpis pohledávek

Podmínky, které jsou závazné pro daňový odpis, jsou uvedeny v §24 odst. 2 písm. y) ZDP. Aby měla účetní jednotka možnost daňově uplatnit odpis, musí splnit dvě podmínky. První spočívá v tom, že vznik pohledávky je vázán na vznik výnosu, který je předmětem daně podle ZDP a nebyl od této daně osvobozen, a druhá podmínka je, že k takovéto pohledávce je možné vytvořit opravnou položku podle ZoR. Účetní jednotka musí odpis podložit průkaznými doklady (doklad o výsledku veřejné dražby, exekuce). (BAŘINOVÁ, VOZŇÁKOVÁ, 2007, s. 78 - 79)

Postupný odpis pohledávek

Postupný odpis pohledávek se provádí u pohledávek, které jsou splatné do 31. 12. 1994. Není u nich zjišťováno, zda je promlčená či nikoliv. (KRÁČALÍKOVÁ, 2004, s. 39)

1.7.4 Opravné položky

Právní úprava vychází ze ZoÚ, vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví a ZoR.

Opravná položka představuje dočasné snížení hodnoty aktiv, nemůže se jednat o trvalé snížení, protože časem odpadnou důvody pro její trvání a opravná položka se zruší. Opravná položka může být vytvořena i u pohledávek, které jsou po lhůtě splatnosti. (KRÁČALÍKOVÁ, 2004, s. 40)

Zákon uvádí případy, ve kterých je možné tvořit opravné položky. Zůstatek opravné položky nemůže být nikdy aktivní. Na zvýšení hodnoty majetku nelze vytvořit opravnou položku. (PILÁTOVÁ, RICHTER, 2009, s. 48)

1.7.4.1 Zákonné opravné položky

Zákonné opravné položky se mohou tvořit k nepromlčeným pohledávkám, které mají splatnost po 31. 12. 1994. Pokud účetní jednotka vytvoří takovou opravnou položku, je považována za výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů. (VAIGERT, 2005, s. 260) Aby mohly být opravné položky považovány za daňově uznatelný výdaj, je nutné je tvořit v souladu se ZoR, konkrétně dle §8a.

Tvorba zákonné opravné položky se účtuje na stranu MD účtu 558 – Tvorba a zúčtování zákonné opravné položky v provozní činnosti a na stranu DAL účtu 391 – Opravná položka k pohledávkám. Účet 311 – Pohledávky z obchodních vztahů zůstávají beze změny. (KRÁČALÍKOVÁ, 2004, s. 40)

1.7.4.2 Účetní opravné položky

Účetní opravné položky nelze považovat za daňově uznatelný výdaj a jejich tvorba musí být upravena ve vnitropodnikové směrnici. Účetní jednotka zaúčtuje tvorbu opravné položky na stranu MD účtu 559 – Tvorba a zaúčtování opravné položky v provozní činnosti a souvztačně na stranu DAL účtu 391 – Opravná položka k pohledávkám. Pro lepší sledování daňově uznatelných a neuznatelných výdajů je třeba účet 391 analyticky rozdělit. (VAIGERT, 2005, s. 262 - 263)

2 ANALÝZA PROBLÉMU

Tato kapitola poskytuje základní informace o podnikatelském subjektu. Jsou zde uvedeny dosavadní zajišťovací instrumenty a způsoby vymáhání pohledávek. Dále se věnuji grafickému srovnání pohledávek za roky 2008, 2009, 2010 a 2011. Toto čtyřleté období jsem volila v návaznosti na promlčecí dobu dle obchodního zákoníku.

Veškeré informace, které jsem použila při zpracování této části bakalářské práce, jsem získala od podnikatele Mgr. Lumíra Bednaříka na základě rozhovoru, který se konal dne 4. ledna 2012.

2.1 Základní informace o podnikatelském subjektu

Kapitola obsahuje základní údaje o podnikatelském subjektu, předmět a vývoj podnikání.

Obrázek 1: Logo podnikatelského subjektu (Převzato z METAL WORLD)

Obchodní firma:	Mgr. Lumír Bednařík Mgr. Lumír Bednařík – METAL WORLD (od roku 1999)
Datum vzniku:	31. 12. 1992
Sídlo:	Dřevnická 4125, 760 01 Zlín
Právní forma:	FO – podnikající dle živnostenského zákona
Předmět podnikání:	Koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej
IČ:	42621411
DIČ:	CZ6511271789
Email:	info@metalworld.cz
Internetové stránky:	www.metalworld.cz

Podnikatel Mgr. Lumír Bednařík začal podnikat na základě živnostenského oprávnění, které mu bylo vydáno Živnostenským úřadem města Zlína dne 31. 12. 1992. Od 1. dubna 1999 začal živnostník spolupracovat s italskou společností METAL WORLD, která se specializuje na výrobu nástrojů pro opracování dřeva, dřevěných derivátů, plastů či lehkých slitin. Na základě smlouvy o obchodním zastoupení se společností se stal Mgr. Lumír Bednařík výhradním zástupcem společnosti METAL WORLD v České republice.

Kromě prodeje dřevoobráběcích nástrojů se podnikatel věnuje také prodeji strojů pro dřevoprůmysl. Pro kupující dřevoobráběcích nástrojů zajišťuje jejich servis, jehož součástí je i broušení a opravy nástrojů.

Podnikatel Mgr. Lumír Bednařík dodává zboží a poskytuje služby pro drobné, střední i velké podnikatele. Mezi velké podnikatele, kteří odebírají nástroje, patří například Bartoš dřevostavby s. r. o., Ton a. s. nebo Habilis s. r. o. a jiné. K obchodním partnerům, živnostníkům, potom například Bohumil Bareš, Josef Haštaba nebo Jiří Janča atd.

Živnost začal podnikatel provozovat ve Zlíně, kde si založil i sklad dřevoobráběcích nástrojů. Pro velký zájem o produkty společnosti METAL WORLD založil v druhé polovině roku 2009 svoji další kancelář v Praze.

V současné době nemá živnostník žádné zaměstnance, ale nebylo tomu tak vždy. V letech 2002 – 2009 měl uzavřenou pracovní smlouvu se zaměstnankyní, která se starala o objednávky zboží, administrativní práce a o příjem a výdej nástrojů ze skladu.

2.2 Analýza současného problému podnikatelského subjektu

Živnostník se v posledních letech potýká s problémem narůstajícího počtu neuhrazených pohledávek. Jediné členění pohledávek, které podnikatel využívá, je rozdělení na pohledávky běžné, tedy uhrazené do data splatnosti, a na pohledávky po lhůtě splatnosti. V neuhrazených pohledávkách jsou vázány peněžní prostředky, které by podnikatel mohl investovat, přičemž výnosy z těchto investic by mu umožnily další rozvoj jeho podnikání.

Podle mého názoru je růst neuhrazených pohledávek zapříčiněn nedostatečnou informovaností podnikatele o jeho obchodních partnerech, o zajišťovacích instrumentech a způsobů vymáhání pohledávek.

Podnikatel uzavírá se svými obchodními partnery objednávky, které jsou ve většině případů písemné. Ústní objednávky akceptuje živnostník jen v těch případech, kdy se jedná o dlouholetého obchodního partnera, který vždy uhradil plnění do data splatnosti. Na základě objednávky zasílá Mgr. Lumír Bednařík zboží s fakturou, která obsahuje doložku, že pokud nebude fakturovaná částka uhrazena do data splatnosti, bude částka navyšována o úrok z prodlení, který se řídí nařízením vlády 163/2005 z 23. 3. 2005 –. Denní sazba úroku z prodlení činí 0,15 %. Toto nařízení je pouze novelizací nařízení vlády č. 142/1994 Sb. Podnikatel se svými kupujícími neuzavírá žádné kupní smlouvy.

Pokud nebyly pohledávky uhrazeny řádně a včas, přistoupil podnikatel k jejich vymáhání. Jako první vyzval dlužníka prostřednictvím e-mailu k uhrazení závazků. V e-mailu jsou podrobně vypsána jednotlivá neuhrazená plnění a celková dlužná částka, která obsahuje i úrok z prodlení. Pokud dlužník na e-mail nereaguje nebo neuhradí dluh do týdne od odeslání e-mailu, vyzve ho věřitel telefonicky k úhradě pohledávek. Jestliže dlužník telefon nepřijímá nebo opět nedojde k úhradě, přistoupí živnostník k zasílání upomínek prostřednictvím poštovních zásilek. Celkem posílá tři upomínky s odstupem 5 pracovních dnů. Pokud ani upomínky nezajistí úhradu plnění, navštíví živnostník dlužníka. Jestliže dlužník v jakékoliv fázi dosavadního vymáhání pohledávek má zájem na úhradě nedoplatek, ale nemá momentálně k dispozici peněžní prostředky, je s ním sepsán splátkový kalendář. Výše měsíčních splátek a ostatní podmínky jsou sjednávány individuálně. Ve většině případů v tomto stadiu podnikatel nechává své neuhrazené pohledávky bez dalšího upomínání.

Ve velmi ojedinělých situacích živnostník přistupuje k vymáhání pohledávek prostřednictvím inkasních kanceláří. Jednalo se o pohledávky v celkové výši kolem 150 000 Kč. Podnikatel z vymožených pohledávek obdržel jen několik málo tisíc a zbytek, asi 145 000 Kč, zůstalo neuhrazeno, protože inkasní kanceláři se nepodařilo plnění od dlužníků získat. Z obdržených peněžních prostředků musel ještě podnikatel uhradit provizi inkasní kanceláři.

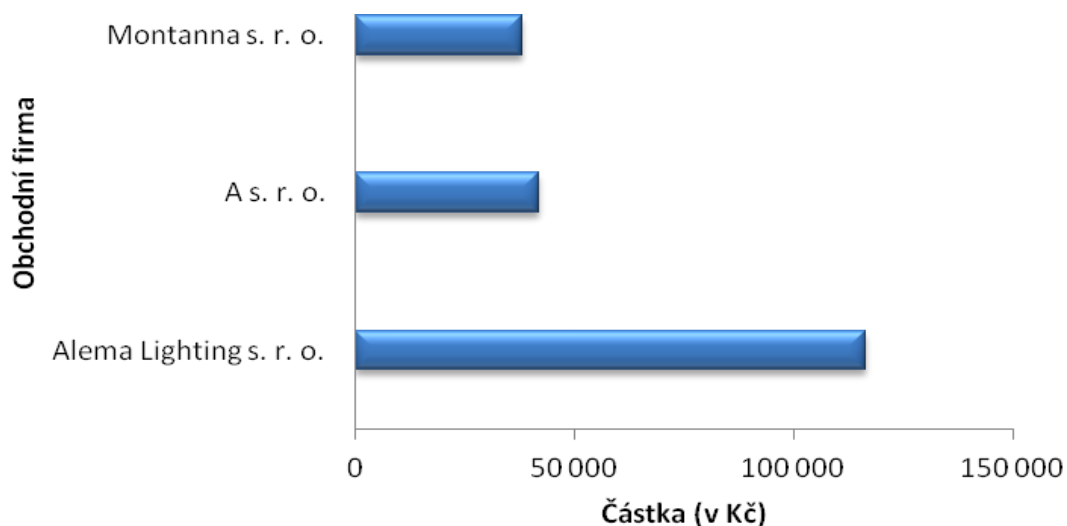
Jeden dlužník vystavil věřiteli směnku na částku 22 849 Kč s dobou splatnosti do 9. ledna 2010. Jelikož dluh nebyl do tohoto data uhrazen, přistoupil živnostník v prosinci 2011 k podání žaloby, na jejímž základě soud vydá směnečný platební rozkaz. Ke konci roku 2011 podal podnikatel žalobu na společnost Alema Lighting s. r. o., protože i přes snahu věřitele nebyl dluh uhrazen a společnost přestala s podnikatelem komunikovat.

2.3 Grafické srovnání pohledávek

Níže uvedené podkapitoly obsahují grafické srovnání pohledávek v jednotlivých letech 2008, 2009, 2010 a 2011. Poslední podkapitola je souhrnně věnována pohledávkám za období 2008 – 2011. Někteří dlužníci jsou uváděni pod fiktivním názvem, protože podnikatel si nepřál zveřejňovat oficiální jména obchodních firem svých obchodních partnerů (společnosti A, B, C, D a E). Pohledávky jsou analyzovány vždy k 31. 12. 2011.

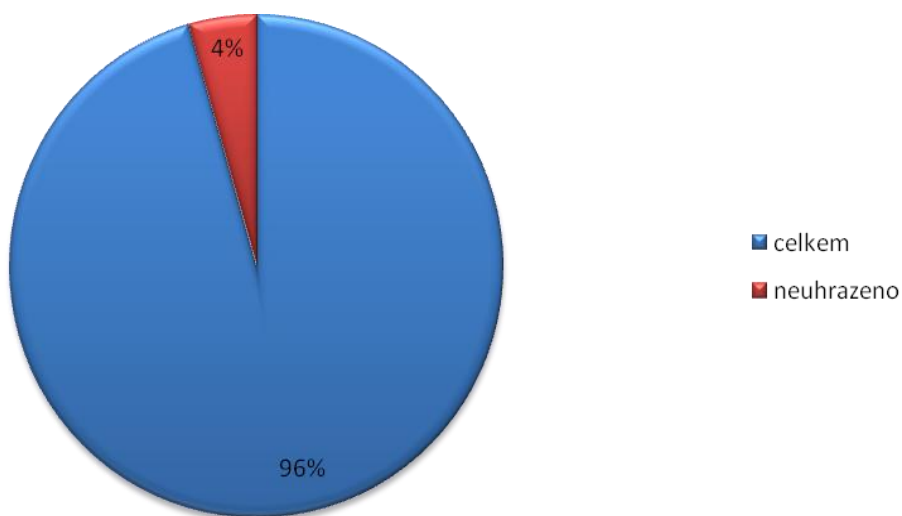
2.3.1 Analýza pohledávek v roce 2008

Na grafu číslo 1 jsou znázorněni dlužníci, u nichž podnikatel eviduje největší část svých neuhrazených pohledávek v roce 2008. Největším dlužníkem v tomto období je Alema Lighting s. r. o., jejíž závazek činí 116 601 Kč. Dluh u této společnosti je nenadálý, protože na začátku spolupráce s živnostníkem platila všechny faktury před datem splatnosti, ale od určitého okamžiku přestala plnit své závazky a po určité době přestala s podnikatelem úplně komunikovat. Následuje společnost A s. r. o., která dluží 42 000 Kč. Po dlouhém vyjednávání se živnostníkem společnost A s. r. o. přislíbila, že během roku 2012 mu bude celá výše dluhu uhrazena. U ostatních dlužníků eviduje v roce 2008 věřitel pohledávku ve výši 27 911 Kč.

Graf 1: Největší dlužníci v roce 2008 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

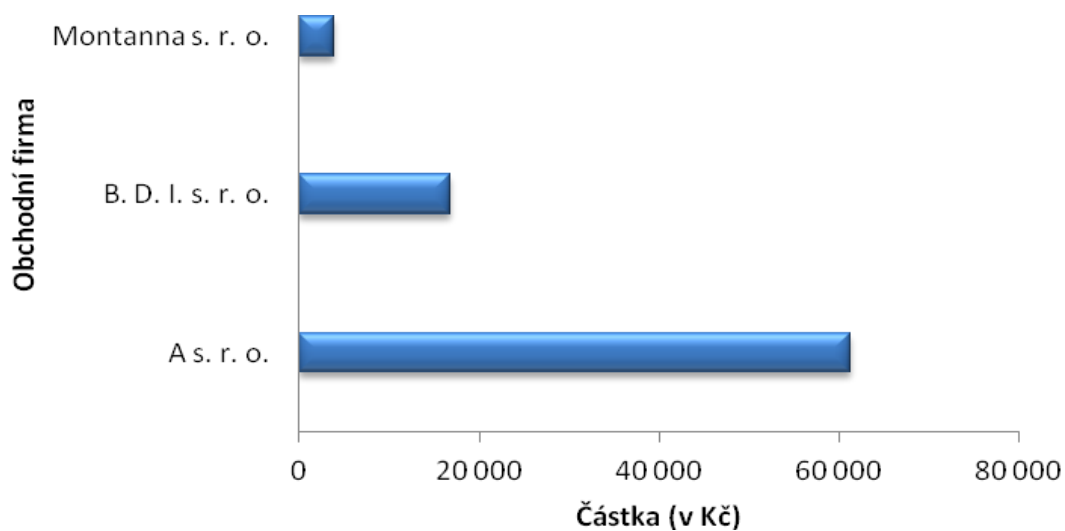
Z níže uvedeného grafu vyplývá, že podíl neuhrazených pohledávek na celkové fakturaci je malý, pouhé 4 %. Celkový objem pohledávek za rok 2008 představuje částku 4 834 243 Kč. Výše splatných pohledávek za sledované období činí 224 475 Kč. I když částka neuhrazených pohledávek je relativně malá, můžeme předpokládat, že plnění z nich podnikatel už nezíská, protože ve velmi krátké době dojde k jejich promlčení.

Graf 2: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2008 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

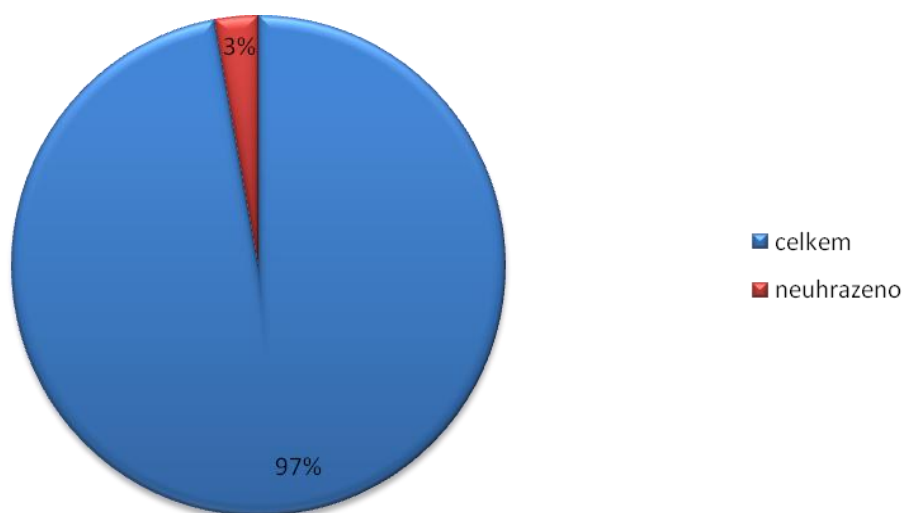
2.3.2 Analýza pohledávek v roce 2009

Graf číslo 3 informuje o třech největších dlužnících, kteří v roce 2009 neuhradili podnikateli své závazky. Největší dluh, který představuje částku 61 323 Kč, má společnost A s. r. o. Společnost přislíbila, že jakmile získá finanční prostředky, uhradí podnikateli své závazky, ale nejdříve splatí dluh z roku 2008 a následně budou hrazeny závazky z roku 2009. Následuje společnost B. D. I. s. r. o., která má k věřiteli závazek ve výši 24 132 Kč. Jelikož společnost se v současné době nemá problémy s platební schopností, podnikatel předpokládá, že své závazky uhradí. Kromě výše uvedených dlužníků v roce 2009 neviduje věřitel žádné pohledávky po datu splatnosti.

Graf 3: Největší dlužníci v roce 2009 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

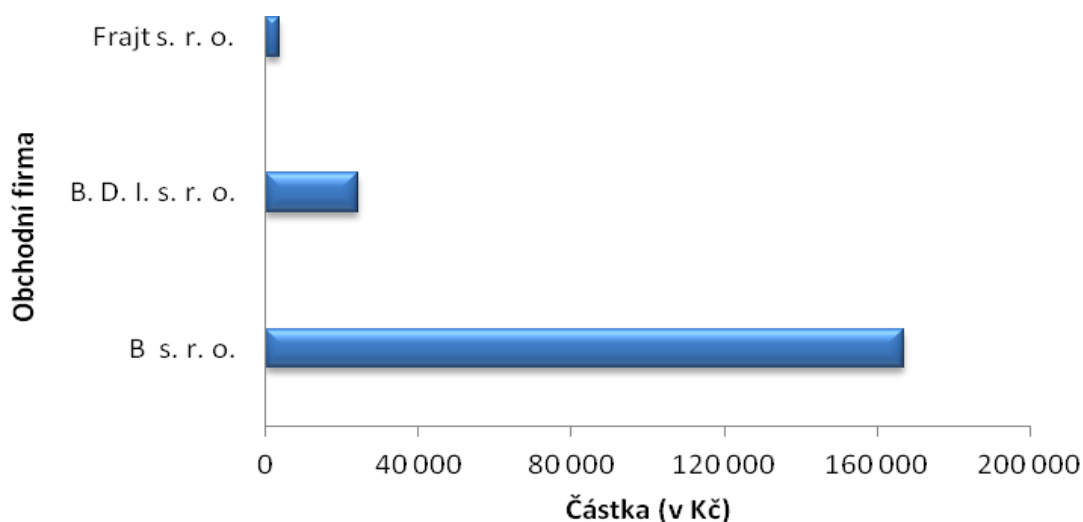
Z níže uvedeného grafu je patrné, že podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2009 klesl oproti roku 2008. Za rok 2009 eviduje věřitel 82 053 Kč v neuhrazených pohledávkách. Celkový objem pohledávek v roce 2009 činí 2 798 165 Kč. Důvodem poklesu splatných plnění je aktivita podnikatele při mimosoudním vymáhání pohledávek a také to, že živnostník v roce 2009 obchodoval ve velké míře s obchodními partnery, se kterými se nedostal nikdy do situace, že by s nimi musel řešit vymáhání jejich plnění. Ale i v tomto roce se objevili dlužníci, kteří neschopnost plnit své závazky označovali za krátkodobou, ale tato krátkodobá situace se překlenula na dlouhodobou platební neschopnost.

Graf 4: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2009 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

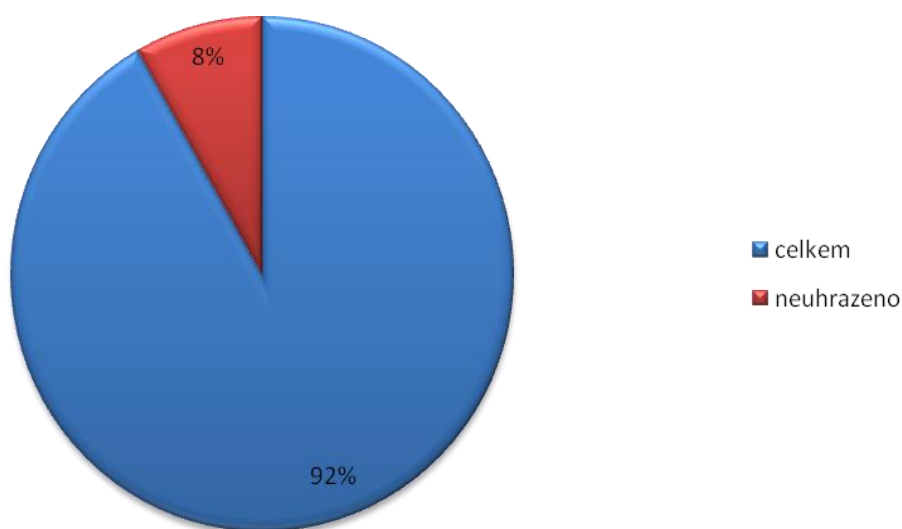
2.3.3 Analýza pohledávek v roce 2010

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že největším dlužníkem v roce 2010 byla společnost B s. r. o., jejíž závazek je 167 123 Kč. Taková výše dluhu je způsobena nečekanými finančními problémy ve společnosti, které jí neumožnily plnění uhradit, ale společnost přislíbila, že během roku 2012 uhradí skoro celou část dluhu. Podle posledních informací, které mi poskytl podnikatel, společnost ho kontaktovala, aby si upřesnil způsob úhrady dluhu podle současné situace dlužníka. Druhým největším dlužníkem v roce 2010 je společnost B. D. I. s. r. o., která dluží 24 132 Kč. Protože dlužná částka není příliš vysoká, podnikatel jejímu vymožení nevěnuje velkou pozornost a snaží se získat plnění od dlužníků, u kterých eviduje vyšší neuhrazené pohledávky. Ostatní pohledávky v tomto roce má věřitel řádně uhrazeny.

Graf 5: Největší dlužníci v roce 2010 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

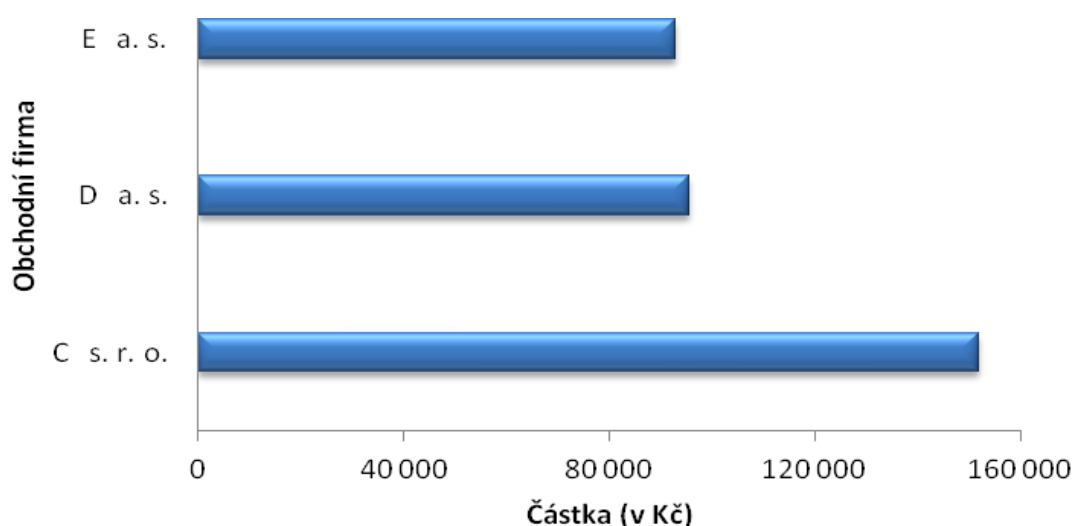
Graf číslo 6 uvádí, že podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2010 se oproti roku 2009 více než zdvojnásobil. Celková výše peněžních prostředků, která je vázána v neuhrazených pohledávkách, představuje částku 194 911 Kč. Příčina spočívá v neochotě spolupráce ze strany dlužníků, i když jim byly nabídnuty velmi výhodné podmínky, za kterých mohli splatit svůj dluh. Například prominutí úroku z prodlení, pokud dlužnou částku uhradí do stanoveného náhradního data. Bohužel těchto výhodných podmínek využilo jen několik dlužníků a ostatní na výzvy k úhradě nedoplatků ani nereagovali. Celková výše pohledávek v roce 2010 je 2 173 650 Kč.

Graf 6: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2010 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

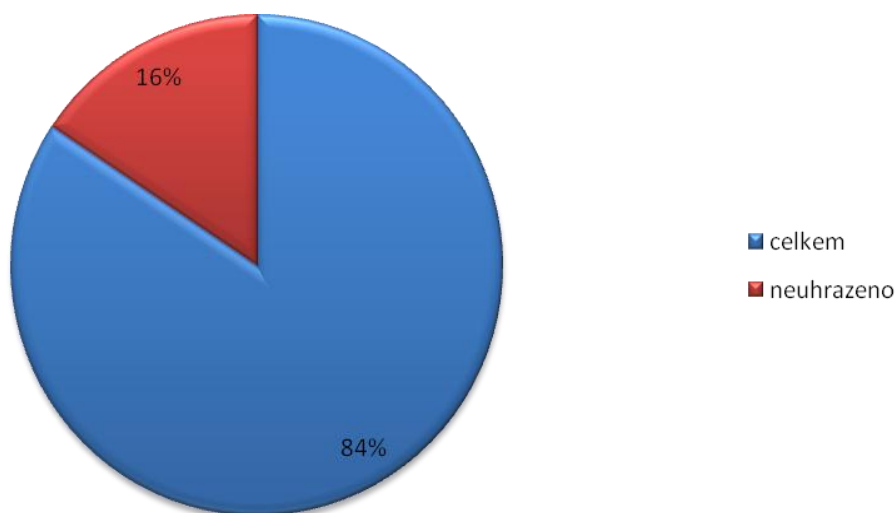
2.3.4 Analýza pohledávek v roce 2011

Graf 7 ukazuje, že největší dluh u podnikatele má společnost C s. r. o., přičemž závazek má hodnotu 152 072 Kč. Jedná se o společnost, která spolupracuje s podnikatelem již několik let. Její dočasná platební neschopnost je způsobena tím, že sama společnost má několik neuhrazených pohledávek. Dále následuje společnost D a. s. (95 533 Kč) a společnost E a. s. (92 973 Kč). Živnostník mi na schůzce řekl, že tyto neuhrazené pohledávky společností D a. s. a E a. s. nepovažuje za rizikové. Důvodem je jejich dlouholetá spolupráce, která umožňuje, aby byly pohledávky uhrazeny i po datu splatnosti. Ostatní obchodní partneři v tomto roce dluží podnikateli 183 444 Kč.

Graf 7: Největší dlužníci v roce 2011 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

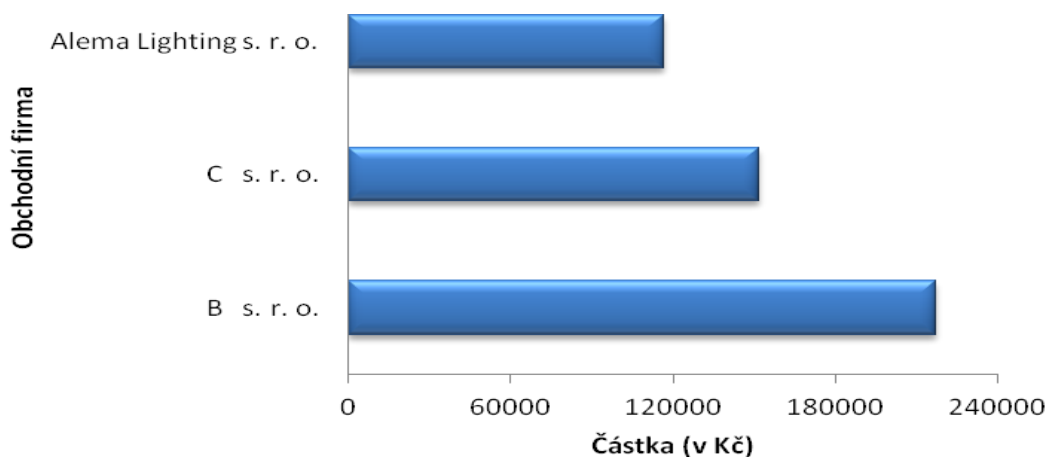
Z grafu níže zobrazeného je evidentní, že v roce 2011 podnikatel eviduje největší podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách. Výše splatných pohledávek činí 524 022 Kč. Tato výše je zapříčiněna přechodnou platební neschopností kupujících. Jelikož větší část neuhrazených pohledávek je od dlužníků, se kterými má podnikatel dobré obchodní vztahy a své závazky hradili skoro vždy do data splatnosti, dá se předpokládat, že větší část dluhu bude v nejbližší době uhrazena. Celkové pohledávky v roce 2011 představovaly částku 2 826 635 Kč.

Graf 8: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2011 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

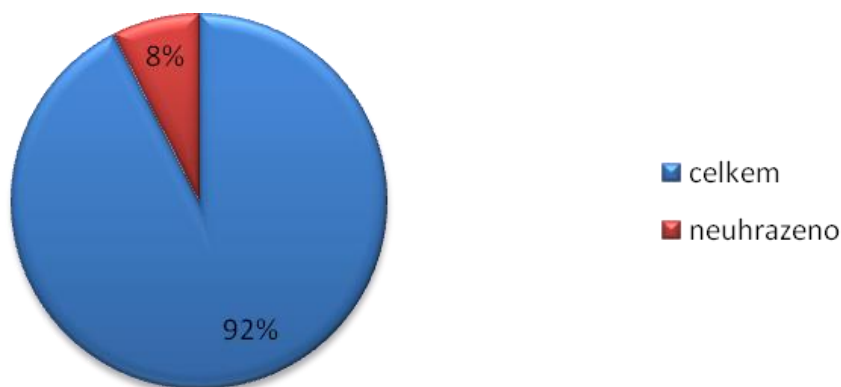
2.3.5 Analýza pohledávek za období 2008 – 2011

Graf číslo 9 uvádí, že největším dlužníkem za sledované období je společnost B s. r. o., která dluží podnikateli 217 001 Kč. Druhý největší dluh připadá společnosti C s. r. o. (152 072 Kč) a společnost Alema Lighting s. r. o. eviduje závazek ve výši 116 601 Kč.

Graf 9: Největší dlužníci za období 2008 - 2011 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

Níže uvedený graf ukazuje, že podíl celkových neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách za období 2008 – 2011 je 8 %. V peněžním vyjádření eviduje podnikatel pohledávky u jednotlivých dlužníků v celkové výši 1 025 461 Kč. Tento dluh zatím neovlivňuje platební schopnost podnikatele.

Graf 10: Podíl celkových neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách za období 2008 - 2011 (Upraveno dle interních zdrojů podnikatele)

3 VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ

Další část bakalářské práce je věnována návrhům na lepší zajištění pohledávek, na efektivnější a rychlejší vymáhání pohledávek podnikatele Mgr. Lumíra Bednaříka.

V oblasti zajišťovacích instrumentů má živnostník velké nedostatky. Způsoby mimosoudního vymáhání pohledávek má podnikatel velmi dobré, ale co se týká soudního vymáhání pohledávek, jsou zde určité chyby, které zapříčiňují neustálý nárůst neuhrazených pohledávek.

V této části bakalářské práce se proto budu snažit navrhnout podnikateli takové zajišťovací instrumenty, které by mu měly pomoci k tomu, aby ke vzniku neuhrazených pohledávek vůbec nedocházelo. Také nastíním, jaké způsoby vymáhání pohledávek by byly efektivní pro podnikatele, kdyby zajišťovací prostředky nesplnily svou funkci.

Kapitola je pro přehlednost rozdělena do šesti podkapitol, konkrétně na objednávky a kupní smlouvy, informovanost o novém obchodním partnerovi, zajišťovací instrumenty a vymáhání pohledávek, zhodnocení a reálnost projektu, účetní a daňové aspekty.

3.1 Objednávky, kupní smlouvy

Jak jsem psala v analýze problému, podnikatel uzavírá jen s částí svých kupujících písemné objednávky, zbytek objednávek je řešen ústní domluvou. K uzavírání kupních smluv mezi živnostníkem a budoucím obchodním partnerem vůbec nedochází. Z toho důvodu bych chtěla podnikateli doporučit, aby veškeré objednávky měly písemnou formu a se všemi obchodními partnery uzavíral písemné kupní smlouvy, které by mimo jiné obsahovaly způsob úhrady a splatnost kupní ceny, informace o zajištění pohledávek, popř. řešení neuhrazených pohledávek.

Při tvorbě smluv může živnostník využít služeb právníka nebo na internetu nalézt velké množství vzorků kupních smluv. Tyto vzory může také konzultovat s právníkem, který může navrhnout změny ve smlouvě.

3.2 Informovanost o novém obchodním partnerovi

Podle mého názoru je velmi důležité před vznikem obchodně-právního vztahu získat co nejvíce informací o svém budoucím obchodním partnerovi. Je snadnější neuhrazeným pohledávkám předcházet, než je posléze řešit.

Informace o nových odběratelích by měl mít živnostník ještě před tím, než dojde k uzavření objednávky. Podle mého názoru je lepší věnovat malé množství finančních prostředků na získání informací, než velký objem financí na získání plnění z neuhrazených pohledávek.

Mezi informace, které by měl podnikatel zjistit, patří především:

- obrat,
- finanční stabilita,
- platební schopnost,
- vývoj platební schopnosti za poslední roky,
- změny managementu.

Informace, které potřebuje živnostník před tím, než začne obchodovat s potenciálním obchodním partnerem, může získat z různých zdrojů. Mezi tyto zdroje patří například server www.justice.cz, www.info.mfcr.cz, www.centralniregistrdluzniku.cz.

Internetová stránka www.justice.cz je oficiální server českého soudnictví, který poskytuje informace o osobách, které jsou zapsány do obchodního rejstříku. Tento server je zpřístupněn široké veřejnosti a data z něho získaná jsou poskytována bezplatně, resp. jen ta neoficiální část. Po zadání obchodní firmy je vyhledán podnikatelský subjekt a živnostník může získat informace, které jsou pro něho důležité, aby s budoucím obchodním partnerem uzavřel obchodně-právní vztah.

Server www.justice.cz poskytuje také Sbírku listin, která poskytuje například tyto informace:

- stanovy podnikatelského subjektu,
- podpisové vzory,
- účetní závěrku,
- výroční zprávy,
- zprávu auditora,
- zápisy z jednání valných hromad.

Tyto informace se mohou lišit podle toho, co který podnikatelský subjekt zveřejní, nebo má povinnost zveřejňovat. Na těchto internetových stránkách se může také živnostník podívat, zda jeho budoucí obchodní partner není v likvidaci či v insolvenčním řízení.

Další web, který umožňuje podnikateli získat informace o zákazníkovi, je internetový portál www.info.mfcr.cz, který spravuje Ministerstvo financí. Na těchto stránkách lze dohledat data o ekonomických subjektech, které nejsou zapsány v obchodním rejstříku. Informace jsou zpřístupněny veřejnosti a jsou poskytovány zdarma. Tento server poskytuje obdobné informace jako www.justice.cz.

Mgr. Lumír Bednařík může také svého budoucího obchodního partnera prověřit na stránkách www.centralniregistrdluzniku.cz. Centrální registr dlužníků České republiky poskytuje celou řadu služeb, přičemž některé jsou zpoplatněny. I když služby nejsou zdarma, získané informace mají daleko větší cenu. Po registraci na serveru CERD může podnikatel využívat služeb, které mu poskytnou nejvhodnější informace o budoucím obchodním partnerovi. Při registraci si může věřitel vybrat z několika tarifů, které jsou popsány v tabulce číslo 1.

Tabulka 1: Ceník tarifů Centrálního registru dlužníků České republiky (Vlastní zpracování dle CENTRÁLNÍHO REGISTRU DLUŽNÍKŮ ČESKÉ REPUBLIKY)

Tarif	Poplatek
Kredit	50 Kč za každé hledání v databázi CERD (kreditní systém)
	50 Kč za každý vklad dlužníka (kreditní systém)
Basic	přístup na jeden rok formou splátek 1 500 Kč/1 měsíc
Full	přístup na jeden rok 10 000 Kč/1 rok
Promo	přístup na 1 rok 3 000 Kč/1 rok s povinností umístění loga CERD na své www stránky
Reciprocal	přístup na 1 rok 2 000 Kč s povinností vkladu všech dlužníků s platbou po splatnosti delší než 30 dní

Z uvedených tarifů by podle mého názoru byl pro podnikatele Mgr. Lumíra Bednaříka nejvhodnější tarif Kredit nebo tarif Reciprocal. U tarifu Reciprocal je částka

tak nízká, protože sám živnostník bude do systému vkládat dlužníky, kteří mu neuhradili fakturovanou částku 30 dní po splatnosti a déle.

Podnikatel může také využít služeb, které poskytují podnikatelské subjekty specializující se na prověřování bonity nového obchodního partnera. Mezi tyto subjekty patří také společnost Soliditet, s. r. o. Cena například protikrizového balíčku činí 22 800 Kč. Mezi služby, které poskytuje tento balíček, patří vyhledávání informací o budoucích obchodních partnerech nebo sleduje negativní signály o podnikatelských subjektech atd. K negativním signálům lze zařadit třeba vstup do likvidace. (SOLIDITET ČESKÁ REPUBLIKA)

3.3 Zajišťovací instrumenty

Podnikatel ve svých smlouvách resp. fakturách v současnosti používá pouze jeden zajišťovací instrument, a to úrok z prodlení, který činí 0,15 % dlužné částky za každý den prodlení. Podle mého názoru tento typ zajištění není vhodný, protože nedonutí kupujícího, aby své závazky uhradil. Když obchodní partner uzavírá se živnostníkem obchodně-právní vztah, počítá s tím, že mu závazek uhradí do stanoveného data. Pokud se však zákazník dostane do finanční tísně, tak mu v tomto okamžiku nezáleží na tom, zda má platit například 15 000 Kč nebo 20 000 Kč na úrocích z prodlení.

V této kapitole se pokusím živnostníkovi předložit takové zajišťovací prostředky, které by mu zaručily, aby jeho pohledávky byly uhrazeny do data splatnosti. Mezi tyto prostředky patří:

- záloha,
- bankovní záruka,
- notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti,
- rozhodčí doložka,
- směnka.

3.3.1 Záloha

Tento instrument považuji za nejlevnější způsob zajištění pohledávek. Kupní smlouvy, které uzavírá živnostník se svými kupujícími, budou obsahovat informaci, že zboží bude dodáno nebo odesláno v okamžiku zaplacení zálohy. Ta může činit u plnění, která znějí na částku od 3 000 do 15 000 Kč, třeba 60 % z fakturované částky.

U obchodních partnerů, kteří odebírají od podnikatele zboží v cenách do 3 000 Kč, by mohla výše zálohy pokrýt celou fakturovanou částku.

Záloha poskytne živnostníkovi část peněžních prostředků, které může využít k úhradě svých závazků nebo rozvoji svého podnikání.

3.3.2 Bankovní záruka

Bankovní záruka patří k jednomu z nejkvalitnějších způsobů předcházení problematických pohledávek. V tomto případě je ručitelem banka, která poskytne věřiteli plnění, pokud dlužník ve stanovené lhůtě svůj závazek neuhradí. Banka potom sama, bez účasti věřitele, vymáhá pohledávku od dlužníka.

Bankovní záruku bych doporučila uzavírat v případech, kdy fakturovaná částka přesáhne 50 000 Kč. Tuto výši jsem volila protože většina plnění zní na částku nižší než 50 000 Kč a v takovýchto případech uzavírat bankovní záruku by bylo neekonomické. Cena záruky je ovlivněna dlužnou částkou a bonitou dlužníka. Níže uvedená tabulka informuje o cenách bankovní záruky Komerční banky a České spořitelny. Procentní sazby uvedené v tabulce jsou počítány z hodnoty resp. ceny bankovní záruky.

Tabulka 2: Bankovní záruka (Upraveno dle KOMERČNÍ BANKY a ČESKÉ SPORITELNY)

Služba	Komerční banka	Česká spořitelna
Vyhotovení žádosti o bankovní záruku	1 500 Kč	individuálně, min. 2 000 Kč
Vystavení záruční listiny	0,6 %, min 3 000 Kč	individuálně, min. 1 000 Kč
Poskytnutí záruky	0,6 %, min 3 000 Kč	individuálně, min. 2 000 Kč
Změna záruky	0,6 %, min 3 000 Kč	individuálně, min. 2 500 Kč
Uplatnění záruky	3 000 Kč	1 000 Kč

3.3.3 Notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti

Podle mého názoru je notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti velmi dobrý zajišťovací instrument, i když u kupujících se velké oblibě netěší. Důvod je ten, že pokud kupující neuhradí fakturovanou částku do data splatnosti, může věřitel podat návrh na nařízení a následné provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Tím se věřitel vyhne někdy zdlouhavému soudnímu řízení. Tarifní hodnota v níže uvedené tabulce představuje hodnotu předmětu úkonu.

Tabulka 3: Odměna notáře za sepsání notářského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti (Upraveno dle NOTÁŘSKÉ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY)

Tarifní hodnota (v Kč)	Odměna notáře (v %)
0 - 100 000	2,0
100 000 - 500 000	1,2
500 000 - 1 000 000	0,6
1 000 000 - 3 000 000	0,3
3 000 000 - 20 000 000	0,2
20 000 000 - 30 000 000	0,1
30 000 000 - 100 000 000	0,05

3.3.4 Rozhodčí doložka

Věřiteli bych doporučila, aby do svých smluv zakomponoval rozhodčí doložku. Pokud totiž dlužník neuhradí své plnění, bude spor projednán před rozhodci nebo rozhodčím soudem.

Výhoda tohoto řízení spočívá v rychlejším jednání, než je tomu třeba u soudního řízení. Náklady rozhodčího řízení jsou blíže uvedeny v kapitole 3. 4. 2 Soudní vymáhání pohledávek.

3.3.5 Směnka

Domnívám se, že směnka patří ke kvalitním způsobům zajištění. Směnka jde aplikovat i tak, že při podpisu smlouvy kupující podepíše i směnku, která bude obsahovat jen kupní cenu, a pokud zákazník neuhradí dluh do data splatnosti, je podnikatel oprávněn směnku o chybějící údaje doplnit. Další postup je popsán v kapitole 1. 6. 2 Soudní vymáhání pohledávek.

3.4 Vymáhání pohledávek

I přesto, že podnikatel do svých smluv zakomponuje nejkvalitnější zajišťovací instrument, podle mě třeba notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti, může dojít k situaci, kdy bude muset řešit vymožení problematických pohledávek. Dluhy může podnikatel vymáhat dvěma způsoby: mimosoudním a soudním.

3.4.1 Mimosoudní vymáhání pohledávek

Podle mého názoru je postup podnikatele při mimosoudním vymáhání velmi dobrý. Nejprve dlužníka vyzve e-mailem, potom telefonicky k úhradě plnění. Následuje zasílání upomínek a jako poslední krok je osobní návštěva živnostníka u obchodního partnera, kde mu předá splátkový kalendář. Velký problém spočívá v tom, že jakmile předá podnikatel splátkový kalendář a dlužník svůj závazek nehradí, věřitel nechá dluh nějakou dobu bez jakékoliv aktivity, která by směřovala k jeho úhradě. Mé doporučení je, aby podnikatel využíval stejné způsoby mimosoudního vymáhání, ale aby začal problematiku pohledávky řešit týden po splatnosti. Pokud dlužník nebude akceptovat ani splátkový kalendář, doporučila bych věřiteli, aby své neuhrazené pohledávky řešil soudní cestou. Důležité je, aby se podnikatel neustále věnoval splatným plněním.

Dále může živnostník svou pohledávku zajistit uznáním závazku. Tento způsob lze použít jen v případě, že dlužník má opravdu zájem řešit neuhrazené pohledávky. Podle informací, které jsem získala od věřitele, má několik kupujících snahu svůj závazek vyrovnat, ale bohužel v současné době to jejich finanční situace neumožňuje. Obchodní partneři jsou i v takové platební neschopnosti, že nemohou využít splátkového kalendáře ke snižování dluhu.

Aby podnikatel získal plnění z neuhrazených pohledávek, může je postoupit novému věřiteli nebo podnikatelským subjektům, kteří se zabývají faktoringem pohledávek. Výhoda tohoto způsobu vymáhání pohledávek spočívá v tom, že věřitel obdrží alespoň část peněžitého plnění, která se pohybuje okolo 70 % nominální hodnoty pohledávky. Opět záleží na stáří pohledávky a bonitě dlužníka.

3.4.2 Soudní vymáhání pohledávek

K soudnímu vymáhání pohledávek by se měl podnikatel uchýlovat až v okamžiku, kdy dlužník neuhradil plnění, i když k tomu byl věřitelem několikrát vyzván. Mezi nevýhody soudního řízení patří časová náročnost a nákladnost, ale většinou to je poslední možnost, jak od obchodních partnerů získat dlužnou částku. Níže jsem popsala způsoby vymáhání pohledávek soudní cestou, které by byly, podle mého názoru, pro živnostníka nejefektivnější.

Pokud má podnikatel ve svých smlouvách rozhodčí doložku, je pro něho rozhodčí řízení velmi výhodné, a to jak pro stránce časové, tak i finanční. Spor bude řešen před rozhodčím soudem nebo rozhodcem. Aby mohlo samotné řízení začít, je

nutné, aby si podnikatel vybral rozhodce (rozhodčí soud) ze seznamu rozhodců (rozhodčích soudů), podal žalobu a následně uhradil poplatek za rozhodčí řízení. Poplatek za rozhodčí řízení třeba u Czech Arbitration činí 2,5 % z hodnoty předmětu sporu, minimálně však 2 500 Kč. Náklady rozhodčího řízení jdou zpravidla k tíži strany, která nebyla ve sporu úspěšná. Pokud žalobě bylo vyhověno jen zčásti, hradí náklady řízení obě strany v poměru, jak určí soud. (CZECH ARBITRATION CENTRA)

Jestliže podnikatel nebude mít ve svých smlouvách sjednanou rozhodčí doložku a chce od dlužníka získat plnění, bude muset podat žalobu dle OSŘ, na jejímž základě se zahájí soudní řízení. Soud může rozhodnout platebním rozkazem nebo směnečným platebním rozkazem, pokud je dluh kryt směnkou. Tento způsob rozhodnutí je pro živnostníka výhodný, protože bude rozhodnut ve zkráceném řízení.

Tabulka 4: Náklady soudního řízení (Zpracováno dle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích)

Soudní poplatek	peněžní částka do 20 000 Kč	minimálně 1 000 Kč
	peněžní částka nad 20 000 Kč do 40 000 000 Kč	5 % z žalované částky
Elektronický platební rozkaz	peněžní částka do 20 000 Kč	minimálně 800 Kč
	peněžní částka vyšší než 20 000 Kč	4 % z žalované částky

Pokud dlužník nesplní povinnost, která mu byla rozhodnutím soudu uložena, může věřitel přistoupit k vykonávacímu řízení. Zde má podnikatel možnost volby mezi výkonem rozhodnutí dle OSŘ nebo exekucí dle EŘ, které jsou blíže popsány v kapitole 1. 6. 2. Živnostníkovi bych doporučovala postupovat dle exekučního řádu, protože shledávám řízení ve srovnání s OSŘ jednodušší a méně nákladné. V následující tabulce je uvedena odměna exekutora při různých částkách vymáhaných pohledávek.

Tabulka 5: Odměna exekutora (Upraveno dle Vyhlášky č. 300/2001 Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. 9. 2001 o odměně a náhradách soudního exekutora)

Výše dlužné částky	Odměna exekutora
do 3 000 000 Kč	15 %
od 3 000 000 Kč do 40 000 000 Kč	10 %
od 40 000 000 Kč do 50 000 000 Kč	5 %
od 50 000 000 Kč do 250 000 000 Kč	1 %

3.5 Zhodnocení a reálnost návrhů

Co musí podnikatel udělat v první řadě je uzavírání všech objednávek písemně a následné uzavírání kupních smluv v písemné formě. Toto je podle mne úspěšný začátek, jak předcházet vzniku dluhu.

V této části bakalářské práci jsem se snažila navrhnout podnikateli zajišťovací instrumenty, které by mu měly pomoci předcházet vzniku neuhrazených pohledávek. Z výše uvedených zajišťovacích instrumentů je podle mého názoru nejlepší notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti nebo rozhodčí doložka, protože spor bude řešen rychle. U kupních smluv, kdy částka nedosáhne 15 000 Kč, bych doporučila brát od kupujících zálohu, která by byla ve výši 60 % fakturované částky.

Pokud zajišťovací prostředky nesplní svou funkci, bude muset věřitel přistoupit k vymáhání pohledávek. Mimosoudní způsoby vymáhání pohledávek má podnikatel velmi dobré. Jenom bych mu doporučila, aby přistoupil k soudnímu řízení, pokud tyto způsoby nepomohou donutit dlužníka, aby uhradil dlužnou částku.

Jestliže živnostník ve svých kupních smlouvách bude mít rozhodčí doložku, bude spor rozhodovat rozhodčí soud. Nebo pokud si vybere jako zajišťovací prostředek notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti, doporučila bych mu exekuci dle exekučního řádu. Exekuce je podle mého názoru pro věřitele efektivnější a méně nákladná, než výkon rozhodnutí dle občanského soudního řádu. Návrh na nařízení exekuce by měl podat věřitel i v případě, kdy dlužník nesplní povinnost, která mu byla uložena rozhodčím nálezem.

U kupních smluv, u kterých nebude aplikována rozhodčí doložka nebo notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti a dlužník ani přes výzvy podnikatele dluh neuhradí, měl by podle mého názoru věřitel přistoupit k podání návrhu na vydání platebního rozkazu.

Při setkání s podnikatelem, které proběhlo začátkem dubna 2012, jsem mu předvedla své návrhy, jak by měl zajišťovat své pohledávky a jaké způsoby vymáhání pohledávek by měl volit. Věřitel se ztotožnil s navrhovanými zajišťovacími prostředky, protože si je sám vědom, že úrok z prodlení není optimální řešení. I navrhovaným způsobům vymáhání pohledávek byl otevřený, protože neustále narůstající výše dluhů vyžadují různé řešení, než jen upomínat dlužníky písemnými upomínkami atd.

3.6 Účetní a daňové aspekty

Účtování, které používá podnikatel, jsem uvedla v kapitole 1. 7. 1 Účtování o pohledávkách. Pohledávky živnostníka jsou oceňovány jmenovitou hodnotou.

Odpis pohledávek využívá věřitel v těch případech, kdy si je jistý, že plnění z nich již nezíská, nebo náklady spojené s vymožením pohledávky by byly několikanásobně vyšší než hodnota pohledávky. Účtování o odpisu pohledávek je popsáno v kapitole 1. 7. 3 Odpis pohledávek.

V současné době ani do budoucna podnikatel nezvažuje vytvářet opravné položky ke svým pohledávkám. Nespatřuje důvod jejich tvorby. Takže o opravných položkách není v účetnictví vůbec účtováno.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zefektivnit systém zajištění pohledávek Mgr. Lumíra Bednaříka a navrhnout mu způsoby vymáhání plnění, které by pro něho měly co největší užitek.

V teoretické části jsem se věnovala pojmu pohledávka. Dále jsem uvedla členění pohledávek, jejich vznik, obsah, příslušenství, pluralitu, rozdíl mezi prekluzí a promlčením pohledávky a zánikem pohledávek. V teorii jsem se také zaměřila na zajišťovací prostředky a způsoby jejich vymáhání, a to jak soudní, tak mimosoudní. Poslední část informuje o účetních a daňových aspektech pohledávek.

V analýze problému jsem představila problém podnikatele, kterým je téměř nulová zajištěnost pohledávek. Jediné, co živnostník používá ve svých obchodně-právních vztazích je úrok z prodlení. Následně jsem se v této části bakalářské práce věnovala dosavadním způsobům vymáhání pohledávek za poslední čtyři roky.

Co se týká mimosoudního vymáhání pohledávek, spatřuji postup věřitele velmi dobrý a propracovaný. Problém vidím v tom, že po vyčerpání veškerých způsobů mimosoudního vymáhání pohledávek živnostník ukončí téměř veškerou aktivitu, která by vedla k úhradě dluhu. U vymáhání pohledávek soudní cestou je činnost podnikatele slabá.

Další část bakalářské práce, tedy vlastní návrhy řešení, obsahuje doporučení, jak se může podnikatel informovat o svých budoucích obchodních partnerech. Doporučila jsem živnostníkovi, aby se svými zákazníky uzavíral písemné objednávky a kupní smlouvy. Dále je kapitola zaměřena na instrumenty, které by měly předcházet vzniku problematických pohledávek.

Mezi prostředky, které jsem doporučila věřiteli, patří: záloha, notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti a rozhodčí doložka. U každého zajišťovacího prostředku jsou uvedeny přínosy pro podnikatele. Podle mého názoru je pro živnostníka nejefektivnější způsob zajištění pohledávek záloha, pokud částka plnění nepřesahuje patnáct tisíc korun. U pohledávek s vyšší částkou bych doporučila notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti nebo rozhodčí doložku.

Poslední podkapitola vlastních návrhů řešení je věnována vymáhání pohledávek. Podnikateli jsem navrhla, že pokud způsoby mimosoudního vymáhání nebudou účinné, měl by přejít k soudnímu vymáhání. U vymáhání pohledávek soudní cestou jsem

navrhla rozhodčí řízení, pokud je ve smlouvách sjednána rozhodčí doložka. Před výkonem rozhodnutí dle OSŘ jsem dala přednost exekuci dle EŘ, protože tento postup shledávám pro živnostníka efektivnější.

Své návrhy jsem předložila Mgr. Lumíru Bednaříkovi, který jak zajišťovací instrumenty, tak způsoby vymáhání pohledávek (soudní a mimosoudní) přijal bez výtek. Tímto považuji cíl práce za splněný.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky - právně - daňové - účetně*. 3. rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

BEDNAŘÍK, LUMÍR. *Rozhovor*. Zlín. 4. 1. 2012.

BUREŠ, J., DRÁPAL, L. *Občanský soudní řád I, II.: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 3366 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

CENTRÁLNÍ REGISTR DLUŽNÍKŮ ČR. *Ceník registru*. [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z www: <<http://www.centralniregistrdluzniku.cz/doc/pricelist.htm>>.

CZECH ARBITRATION CENTRE. *Náklady rozhodčího řízení*. [online]. 2007. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z www: <<http://www.arbitrators.cz/naklady.html>>.

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Bankovní záruka*. [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z www: <<http://www.csas.cz/banka/nav/podnikatele-firmy-a-institute/neziskove-organizace/bankovni-zaruky-d00011393>>.

DĚDIČ, J., ŠVARC, Z. *Učebnice práva pro ekonomy*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1994. 910 s. ISBN 80-854-3195-5.

DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.

HENDRYCH, D., et al. *Právníký slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

KOMERČNÍ BANKA. *Bankovní záruka*. [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z www: <<http://www.sazebnik-kb.cz/cs/podnikatele/uvery/zaruky-a-ostatni-sluzby.shtml>>.

KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. *Pohledávky*. 4. aktualizované a rozšíření vydání. Ostrava: Sagit, 1999. 145 s. ISBN 80-7208-132-2.

KRÁČALÍKOVÁ, G. *Zajištění a vymáhání pohledávek v rámci konkurzního řízení kapitálových společností v právních, daňových a účetních souvislostech*. 1. vydání. Praha: VOX, 2004. 120 s. ISBN 80-863-2437-0.

MACEK, J., TOMSA, M. *Jak vymáhat pohledávky v obchodních vztazích?*. Ostrava: Montanex, 1994. 117 s. ISBN 80-857-8015-1.

METAL WORLD. Logo podnikatelského subjektu. [online]. 2007. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z www: <<http://metalworld.cz/>>.

NESNÍDAL, J. *Kladivo na dlužníky*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Ostrava: Sagit, 2002. 170 s. ISBN 80-720-8312-0.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. *Odměny a náhrady notářů*. [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z www: <http://www.nkcr.cz/doc/main/Not_tarif.pdf>.

PILÁTOVÁ, J., RICHTER, J. *Pohledávky*. Olomouc: ANAG, 2009. 111 s. ISBN 978-80-7263-534-4.

PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. 339 s. ISBN 978-807-3574-444.

POHL, T. *Vymáhání pohledávek*. 1. vydání. Praha: IFEC, 2002. 275 s. ISBN 80-86412-16-4.

RYSKA, R. *Právo pro střední školy*. 5. aktualizované vydání. Praha: Fortuna, 2005. 176 s. ISBN 80-7168-832-0.

SCHELLEOVÁ, I. *Jak vymáhat dluhy právní cestou*. Praha: Computer Press, 2002. 100 s. ISBN 80-7226-607-1.

SOLIDITET ČR. *Protikrizový balíček 2012*. [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z www: <<http://www.soliditet.cz/press-room/novinky/news-item/2012/03/30/Soliditet-Protikrizovy-balicek-2012/>>.

STROUHAL, J. *Účetnictví 2011: Velká kniha účetních případů*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2011. 800 s. ISBN 978-80-251-3389-7.

ŠTOHL, P. *Učebnice účetnictví 2008 - 1. díl: pro střední školy a veřejnost*. 9. upravené vydání. Znojmo: Vzdělávací středisko Ing. Pavel Štohl, 2008. 153 s. ISBN 978-80-87237-00-7.

ŠTOHL, P. *Učebnice účetnictví 2009 - 2. díl: pro střední školy a veřejnost*. 10. upravené vydání. Znojmo: Vzdělávací středisko Ing. Pavel Štohl, 2009. 206 s. ISBN 978-80-87237-13-7.

VAIGERT, D., et al. *Pohledávky: právní příručka věřitele*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2006. 272 s. ISBN 80-251-0881-3.

VONDRÁKOVÁ, A., et al. *Vymáhání pohledávek*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 896 s. ISBN 978-80-7357-686-8.

Vyhláška č. 300/2001 Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. 9. 2001 o odměně a náhradách soudního exekutora.

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ze dne 1. 6. 2011.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ze dne 1. 4. 2011.

Zákon č. 120/2201 Sb., exekuční řád ze dne 1. 4. 2011.

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový ze dne 1. 8. 2011.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ze dne 1. 4. 2011.

Zákon č. 513/1191 Sb., obchodní zákoník ze dne 1. 3. 2011.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích ze dne 1. 4. 2011.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ze dne 10. 1. 2011.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ze dne 1. 1. 2011.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zajištění základu daně ze dne 1. 1. 2011.

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

atd.	a tak dále
č.	číslo
DIČ	daňové identifikační číslo
EŘ	exekuční řád
FO	fyzická osoba
IČ	identifikační číslo
MD	má dáti
např.	například
ObčZ	občanský zákoník
ObchZ	obchodní zákoník
odst.	odstavec
OSŘ	občanský soudní řád
popř.	popřípadě
resp.	respektive
RŘ	zákon o rozhodčím řízení
Sb.	sbírka
ZDP	zákon o dani z příjmů
ZoR	zákon o rezervách
ZoÚ	zákon o účetnictví
ZŠ	zákon směnečný a šekový
§	paragraf

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Logo podnikatelského subjektu

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Ceník tarifů Centrálního registru dlužníků České republiky

Tabulka č. 2: Bankovní záruka

Tabulka č. 3: Odměna notáře za sepsání notářského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti

Tabulka č. 4: Náklady soudního řízení

Tabulka č. 5: Odměna exekutora

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Největší dlužníci v roce 2008

Graf č. 2: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2008

Graf č. 3: Největší dlužníci v roce 2009

Graf č. 4: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2009

Graf č. 5: Největší dlužníci v roce 2010

Graf č. 6: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2010

Graf č. 7: Největší dlužníci v roce 2011

Graf č. 8: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách v roce 2011

Graf č. 9: Největší dlužníci za období 2008 - 2011

Graf č. 10: Podíl neuhrazených pohledávek na celkových pohledávkách za období 2008 - 2011

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Upomínka platby

Příloha č. 2: Druhá upomínka platby

Příloha č. 3: Uznání dluhu

Příloha č. 4: Dohoda o vzájemném započtení a vyrovnání pohledávek

Příloha č. 5: Žaloba o zaplacení kupní ceny

Příloha č. 6: Návrh na vydání platebního rozkazu

Příloha č. 7: Rozhodčí doložka v kupní smlouvě

Příloha č. 8: Žaloba – rozhodčí řízení

Příloha č. 9: Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy

Příloha č. 10: Návrh na nařízení exekuce

UPOMÍNKA PLATBY

DOPORUČENĚ

dlužník

V dne

Věc:

Naše faktura č. – upomínka platby

Kontrolou přijatých plateb jsme zjistili, že dosud nebyla uhrazena naše faktura č. ze dne znějící na částku Kč, která byla splatná Věřím, že se jedná pouze o nedopatření, a proto prosím o provedení kontroly Vaší platby.

Pokud jste v mezidobí shora uvedenou fakturu již uhradili, považujte prosím tuto naši upomínku za bezpředmětnou.

S pozdravem

věřitel

DRUHÁ UPOMÍNKA PLATBY

DOPORUČENĚ S DODEJKOU

dlužník

V dne

Věc:

Naše faktura č. – upomínka platby

Vážení,

dne Vám byla zaslána upomínka naší faktury č. zde dne, splatná Vyzývali jsme Vás, abyste dlužnou částku uhradili v náhradním termínu Kontrolou přijatých plateb jsme zjistili, že přes výše uvedenou výzvu a poskytnutí náhradního termínu jste platbu neprovedli.

Žádáme Vás proto důrazně, abyste úhradu provedli obratem. Nebude-li výše uvedená částka připsána na účet č. nejpozději, předáme již bez dalšího věc právnímu zástupci k soudnímu vymáhání. V takové případě budeme žalovat též smluvní pokutu a náhradu nákladů soudního řízení včetně nákladů právního zastoupení.

S pozdravem

věřitel

UZNÁNÍ DLUHU

Ve smyslu ustanovení §558 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, uznávám tímto jako dlužník, co do důvodu i výše, svůj dluh ve výši Kč *věřitel*, jako věřiteli, vyplývající z faktury č. ze dne, a zavazuji se tento dluh uhradit nejpozději do

V dne

dlužník

DOHODA O VZÁJMENÉM ZAPOČTENÍ A VYROVNÁNÍ POHLEDÁVEK

Smluvní strany

jedna smluvní strana

a

druhá smluvní strana

se ve smyslu ustanovení §364 obchodního zákoníku dohodly na vzájemném započtení pohledávek mezi nimi existujícími takto:

pohledávky *jedné smluvní strany*, a to:

- pohledávka Kč vyplývající z faktury č. splatné dne

a

pohledávky *druhé smluvní strany*, a to:

- pohledávka Kč vyplývající z faktury č. splatné dne

Rozdíl těchto pohledávek ve výši Kč uhradí ve prospěch druhé strany do 15 dnů od podpisu na účet

V dne

jedna smluvní strana

druhá smluvní strana

ŽALOBA O ZAPLACENÍ KUPNÍ CENY

Adresa soudu

V dne

Žalobce: *věřitel*

Žalovaný: *dlužník*

Žaloba o zaplacení částky Kč

dvojmo

Přílohy: dle textu

I.

Kupní smlouvou ze dne prodal žalobce žalovanému nástroje pro opracování dřeva. Žalovaný byl dle kupní smlouvy povinen zaplatit žalobci sjednanou kupní cenu Kč do Žalovaný převzal nástroje pro opracování dřeva při podpisu kupní smlouvy.

Důkaz: kupní smlouva ze dne

II.

Žalovaný kupní cenu nástrojů na opracování dřeva žalobci ve sjednané době nezaplatil. Na písemné výzvy žalobce zasílané doporučenými dopisy ze dne a ze dne žalovaný nereaguje.

Důkaz: kopie doporučených dopisů žalobce zde dne a ze dne včetně poštovních podacích listů

III.

S ohledem na shora uvedené žalobce navrhuje, aby soud vydal tento

rozsudek:

žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku Kč a nahradit mu náklady soudního řízení, to vše do 3 dnů od právní moci rozsudku.

věřitel

NÁVRH NA VYDÁNÍ PLATBENÍHO ROZKAZU

Adresa soudu

V dne

Žalobce: *věřitel*

Žalovaný: *dlužník*

Žaloba o zaplacení částky Kč s návrhem na vydání platebního rozkazu

dvojmo

Přílohy: dle textu

I.

Žalobce dle kupní smlouvy ze dne dodal žalovanému nástroje pro obrábění dřeva dne v celkové ceně Kč. Převzetí nástrojů žalovaný potvrdil dne podpisem dodacího listu. Žalobce vyúčtoval žalovanému kupní cenu dodaného zboží fakturou – daňovým dokladem číslo ze dne znějící na částku Kč, která byla splatná dne

Důkaz: kupní smlouva ze dne
 dodací list ze dne
 faktura – daňový doklad číslo ze dne

II.

Žalovaný vyúčtovanou částku ve lhůtě splatnosti nezaplatil, rovněž nereagoval na telefonické upomínky žalobce ani na písemnou upomínku žalobce dne Do dne podání žaloby žalovaný částku Kč nezaplatil.

Důkaz: upomínka ze dne

III.

Žalobce nemá důvěru, že žalovaný dobrovolně uhradí dlužnou částku, a proto mu nezbývá než domáhat se zaplacení pohledávky soudní cestou.

Žalobce proto navrhuje, aby soud vydal tento

platební rozkaz:

žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku Kč a náklady soudního řízení, to vše do 15 dnů od doručení tohoto platebního rozkazu,

nebo aby v případě, že žalovaný podá proti vydanému platebnímu rozkazu včas odpor, vydal tento

rozsudek:

žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku Kč a náklady soudního řízení, to vše do 3 dnů od právní moci rozsudku.

věřitel

ROZHODČÍ DOLOŽKA V KUPNÍ SMLOUVĚ

Kupní smlouva

prodávající

a

kupující

uzavřely níže uvedeného data, měsíce a roku následující kupní smlouvu:

1. Předmět smlouvy
2. Kupní cena a způsob platby
3. Dodací podmínky a termín dodání zboží
4. Reklamace a sankce
5. Řešení sporů:

Veškeré spory vzniklé z této smlouvy nebo v souvislosti s ní budou rozhodovány Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho Řádu a Pravidel třemi rozhodci ustanovenými podle tohoto Řádu. Rozhodčí nález je konečný a strany se zavazují splnit povinnosti stanovené jim tímto rozhodnutím.

6. Závěrečná ustanovení

V dne

prodávající

kupující

ŽALOBA – ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Žalobce: *věřitel*

Žalovaný: *dlužník*

Žaloby o zaplacení částky Kč

Poplatek za rozhodčí řízení bude uhrazen na výzvu RS.

trojmo

Přílohy dle textu.

I.

Žalobce uzavřel se žalovaným kupní smlouvy dne, na základě které prodal žalovanému nástroje pro obrábění dřeva v částce Kč. Žalovaný se zavázal fakturu – daňový doklad číslo uhradit do

I když žalobce několikrát písemně, telefonicky i ústně o zaplacení kupní ceny žádal, žalovaný do dnešního dne tak neučinil.

Důkaz: kupní smlouva ze dne
 faktura – daňový doklad číslo

II.

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je příslušný a má pravomoc k rozhodnutí tohoto sporu, neboť článek výše citované kupní smlouvy ze dne stanoví, že spory vzniklé z této smlouvy budou s konečnou platností rozhodovány Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky jedním rozhodcem jmenovaným

předsedou Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Důkaz: kupní smlouva ze dne
 faktura – daňový doklad číslo

III.

Kromě zaplacení kupní ceny požaduje žalobce úhradu nákladů rozhodčího řízení a navrhuje, aby Rozhodčí soud vydal tento

rozhodčí nález:

Žalovaný je povinen zaplatit kupní cenu Kč a poplatek za rozhodčí řízení, to vše do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodčího nálezu.

V dne

věřitel

NÁVRH NA NAŘÍZENÍ VÝKONU ROZHODNUTÍ SRÁŽKAMI ZE MZDY

Okresní soud v

Oprávněný: *věřitel*

Povinný: *dlužník*

Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy

dvojmo s přílohou

Rozsudkem Okresního soudu v ze dne č. j. byla povinnému uložena povinnost zaplatit oprávněnému částku Kč s % úroky z prodlení od do zaplacení a náklady řízení ve výši Kč, to vše do 3 dnů od právní moci rozsudku. Rozsudek nabyl právní moci dnem a je vykonatelný. Povinný jemu uloženou povinnost ve stanovené lhůtě nesplnil.

Důkaz: Rozsudek Okresního soudu v ze dne č. j.

Za tohoto stavu oprávněný žádá, aby soud nařídil výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného. Povinný je zaměstnán u, kde pobírá pravidelnou mzdu. Oprávněný proto navrhuje, aby soud vydal toto

usnesení:

Nařízení se podle rozsudku Okresního soudu v ze dne č. j. k uspokojení pohledávky oprávněného v částce Kč s % úroky z prodlení od do zaplacení, jakož i nákladů předcházejícího řízení ve výši a nákladů návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí ve výši výkon rozhodnutí srážkami části mzdy povinného, na kterou přísluší povinnému právo proti jeho zaměstnavateli – plátcí mzdy

Náklady vykonávacího řízení činí na straně oprávněného zaplacený soudní poplatek ve výši a náklady právního zastoupení

Srážky ze mzdy necht' jsou zasílány na adresu

V dne

věřitel

NÁVRH NA NAŘÍZENÍ EXEKUCE

Soudní exekutor

V dne

Oprávněný: *věřitel*

Povinný: *dlužník*

Návrh na nařízení exekuce pohledávky ve výši Kč s příslušenstvím

trojmo

Přílohy: platební rozkaz Obvodního soudu, č. j. ze dne

I.

Obvodní soud v uložil povinnému zaplatit sumu Kč (slovy:) s úroky z prodlení od do zaplacení a náklady řízení v částce, a to oprávněnému Platební rozkaz je pravomocný a vykonatelný.

II.

Vzhledem k naprosté nečinnosti povinného se oprávněný rozhodl řešit tuto situaci podáním tohoto návrhu na nařízení a provedení exekuce soudním exekutorem.

III.

Oprávněný navrhuje, aby soud pověřil k provedení exekuce

IV.

Z výše uvedených důvodů proto oprávněný zdejšímu soudu

navrhuje,

aby vydal toto své

usnesení:

- I. Soud nařizuje podle rozhodnutí Obvodního soudu, č. j. ze dne
k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši Kč spolu s úrokem
z prodlení od do zaplacení nákladů řízení v částce a pro náklady
exekuce, které budou v průběhu řízení stanoveny,

exekuci na majetek povinného.

- II. Soud pověřuje provedením této exekuce
- III. Povinný nesmí po doručení tohoto ustanovení nakládat se svým majetkem
včetně nemovitostí, s výjimkou běžné obchodní činnosti a udržování
a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný poruší tuto povinnost, je
neplatný.

oprávněný